

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická

JAK "OLDSKAUTI" VNÍMAJÍ VÝCHOVU MLÁDEŽE V SOUČASNÝCH SKAUTSKÝCH ODDÍLECH

Bakalářská práce

Studijní program: B7505 – Vychovatelství
Studijní obor: 7505R004 – Pedagogika volného času
Autor práce: **Eva Škvorová**
Vedoucí práce: PhDr. Simona Kíryková, Ph.D.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Eva Škvorová**
Osobní číslo: **P11000393**
Studijní program: **B7505 Vychovatelství**
Studijní obor: **Pedagogika volného času**
Název tématu: **Jak "oldskauti" vnímají výchovu mládeže v současných skautských oddílech.**
Zadávací katedra: **Katedra pedagogiky a psychologie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

CÍL:

Zjistit názory "oldskautů" začínajících svoji činnost v poválečném období na výchovu mládeže v současných skautských oddílech.

POŽADAVKY:

Prostřednictvím rozhovorů s vybranými respondenty z řad "oldskautů" - seniorů, zachytit a prozkoumat názory této skupiny na současnou výchovu mládeže ve skautských oddílech.

METODY:

Osobní rozhovory, videozáznamy, studium dokumentace k vedení skautského oddílu.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

BADEN-POWEL,R., SVOJSÍK,A.B.,FOGLAR,J.,ZAPLETAL,M.Skautské hry v přírodě. Liberec: Skauting,1991.

BADEN-POWELL,Robert.Vlče, skaut, rover. Liberec: Skauting,1993.

BADEN-POWELL,Robert.Skauting pro chlapce. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, 2007.

BŘICHÁČEK Václav.Skautské putování po stezce životem. Praha: FONS,1995.

ČÁKA, Jan. Junácká symbolika. Praha: Merkur,1990.

HÁJEK, Petr.S vlčaty krok za krokem rok za rokem. Liberec: Skauting,1996.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Simona Kíryková, Ph.D.

Katedra pedagogiky a psychologie

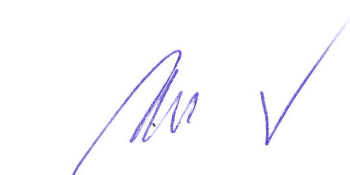
Datum zadání bakalářské práce: **7. dubna 2013**

Termín odevzdání bakalářské práce: **15. dubna 2014**

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.
děkan

L.S.

doc. PhDr. Tomáš Kasper, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 7. dubna 2013

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala vedoucí práce PhDr. Simoně Kírykové, Ph.D., za vstřícnost, vedení a dohled nad zpracováním této práce. Děkuji své mamince in memoriam, synům Matyášovi a Adamovi za podporu a pomoc během psaní bakalářské práce i celého studia.

V neposlední řadě patří můj dík všem oldskautům, kteří se aktivně podíleli na realizaci výzkumu, především pak bratru Stanislavu Kovaříkovi – Sonnymu.

Děkuji též Mgr. Radce Tibitanzlové za pomoc při jazykové korekci.

ANOTACE

Cílem této bakalářské práce je zjistit názory dnešních oldskautů začínajících se skautingem v poválečném období, na výchovu a činnost skautských oddílů v současnosti. Práce je rozdělena na část teoretickou, která je věnována historii skautingu a základům skautingu, a část praktickou – výzkum.

Výzkum byl proveden kvalitativní metodou, technikou otevřeného kódování podle Flicka u výzkumného vzorku devíti oldskautů seniorů, rozdělených do tří skupin podle informovanosti. Jejich názory byly analyzovány a v závěru porovnány možnosti obou generací a vlivy na ně působící. Byla shledána oboustranná výhodnost případných mezigeneračních propojení.

Klíčová slova:

oldskauting, skauting, společnost, skautské hodnoty

ABSTRACT

The goal of this thesis is to learn the opinions of Senior Scouts, who entered the organisation shortly after the end of World War II, on the education and activities of today's Scout Troops. The thesis is divided into two parts -- theoretical and practical. The theoretical part discusses the history of the Scout Movement and the principles of Scouting.

The second part -- practical research -- was conducted using a qualitative method, Flick's open coding technique, on a sample of nine Senior Scouts, divided into three groups based on their foreknowledge. Their opinions were analysed and the opportunities Senior Scouts had were compared to those of today's generation of young Scouts. It was concluded that possible intragenerational connection would be mutually advantageous.

Keywords:

Senior Scouting, Scouting, opinion, society, Scout values.

OBSAH

Seznam tabulek	9
Seznam zkratek	10
Vymezení základních pojmů	11
ÚVOD	12
I. TEORETICKÁ ČÁST	14
1 Historie skautingu	14
1.1 Světový skauting	14
1.2 Skauting v Čechách	15
1.2.1 Rok 1911–1914	15
1.2.2 Rok 1914–1918	16
1.2.3 Rok 1918–1939	16
1.2.4 Rok 1939–1945	16
1.2.5 Rok 1945–1948	17
1.2.6 Rok 1948–1968	17
1.2.7 Rok 1968–1970	18
1.2.8 Rok 1970–1989	19
1.2.9 Rok 1989–2014	19
2 Poslání, cíle a metody skautské výchovy	21
2.1 Principy skautingu	21
2.2 Skautský slib	21
2.3 Skautský zákon	22
2.4 Výchovná metoda	22
2.5 Minulost a současná praxe skautských oddílů	23
3 Oldskauting	25
PRAKTICKÁ – VÝZKUMNÁ ČÁST	26
1 Přípravná fáze	26
1.1 Cíl výzkumu	26
1.2 Metody výzkumu	26
1.2.1 Metody sběru dat	26
1.2.2 Metody interpretace dat	27
1.3 Charakteristika výzkumného vzorku	28
1.3.1 Věková a osobnostní specifika vzorku respondentů	29
2 Prezentace dat	31
2.1 Rozdíly mezi skautingem v min. a v souč. z pohledu oldskautů seniorů	31
2.2 Shoda minulého a současného skautingu očima oldskautů seniorů	35

2.3 Pozitiva současného skautingu z pohledu oldskautů seniorů.....	37
2.4 Negativa současného skautingu z pohledu oldskautů seniorů	38
2.5 Názory na genderové uspořádání v oddílech a na mezigenerační setkání	41
3 Interpretace dat	42
3.1 Informovanost oldskautů seniorů.....	42
3.2 Rozdíly.....	42
3.3 Shody	44
3.4 Pozitiva a negativa	44
3.5 Genderové uspořádání a mezigenerační setkání	44
4 DISKUZE	45
5 ZÁVĚR	47
LITERATURA A PRAMENY	49
SEZNAM PŘÍLOH.....	51

Seznam tabulek

Tabulka č. 1	Hlavní rozdíly mezi minulými a současnými skautskými oddíly pohledem oldskautů
Tabulka č. 2	Shoda minulého a současného skautingu pohledem oldskautů
Tabulka č. 3	Pozitiva současného skautingu pohledem oldskautů
Tabulka č. 4	Negativa současného skautingu pohledem oldskautů

Seznam zkratk

GPS	Global Positioning System (systém pro stanovení polohy a času na Zemi)
LŠ	Lesní škola
OS	Oldskauting
RČS	Republika československá
SČM	Svaz české mládeže
SODM	Sdružení organizací dětí a mládeže

Vymezení základních pojmů

V práci se objevují termíny používané výhradně ve skautingu, pro lepší orientaci proto uvádím několik základních pojmů:

Činovník/činovnice – dospělý člen Junáka, zvolený či jmenovaný do funkce dle vnitřních předpisů Junáka.

Družinový systém – systém vedení, kdy skupinu zpravidla 7 – 9 dětí vede družinový rádce (též dítě), družiny jsou vytvořeny v rámci oddílu, který řídí proškolený vedoucí.

Junák – svaz skautů a skautek ČR – dobrovolné, nezávislé a nepochitické občanské sdružení ve smyslu zákona č. 83/1990 Sb., pracující s dětmi a mládeží.

Kmen dospělých – současný název pro kmen oldskautů

Lesní škola – tradičně zajišťuje vzdělávání činovníků, hlavně pak vedoucích.

Odborky – systém získávání odborných znalostí.

Oddíl – výchovná jednotka pracující s dětmi a mládeží.

Oldskaut – člen kmene dospělých, od 25 let věku výše.

Oldskaut senior – v mé práci označení pro oldskauta nad 70 let.

Orlí pera – získávala se za obtížné úkoly, kterými jedinec překonal sám sebe.

Rover – člen Junáka ve věku 16 – 24 let.

Skaut/ka – člen Junáka, dříve se používalo i označení junák.

Stezka – systém jednotlivých zkoušek odpovídajících věku.

Světluška – členka Junáka ve věku 8 – 10 let.

Vedoucí oddílu – vedoucí výchovné jednotky, který je oprávněn kvalifikací.

Vlče – člen Junáka ve věku 8 – 10 let (chlapec).

ÚVOD

Cílem bakalářské práce je zjistit názory oldskautů, začínajících svoji činnost v poválečném období, na výchovu skautské mládeže v současnosti.

Téma skautingu jsem si vybrala proto, že k této organizaci mám celý život blízký vztah. Moje maminka začala „skautovat“ v roce 1945 a prožila všechna těžká období, kterými skauting od té doby prošel. Po násilném přerušení jejich činnosti v roce 1948 a následné obnově Junáka v roce 1968 se stala vedoucí světlušek a já se sestrou přirozeně světluškami. Naše „skautování“ však netrvalo dlouho, po opětovném ukončení v roce 1970 nebyla maminka v rámci normalizace ochotna ke kompromisu a ač některé oddíly přecházely pod hlavičky jiných organizací (zprvu pouze pod Pionýra), my jsme oddíl opustily. Po dalším obnovení Junáka v roce 1990 se maminka přihlásila jako oldskautka (kmen dospělých skautů) ke svému původnímu oddílu a já pro svého syna vyhledala oddíl vlčat. V současné době je již vedoucí. Ačkoliv mně osobně se skauting takřka vyhnul, ovlivnil mne nepřímo. Slýchávala jsem od dětství vyprávění maminky o zážitcích, které si ze svého „skautování“ odnesla, které se netýkaly jen provozovaných aktivit, ale především morálního kodexu, který si skuteční skauti v sobě nesou po celý život.

K zamyšlení nad fenoménem skautingu mě vedl i fakt, že ještě po třiceti letech se k mamince její tehdejší světlušky hlásily a vzpomínaly na ty necelé 2 roky jako na jedno z nejhezčích období v životě. Nejvíce mě však zaujali oldskauti senioři, s kterými jsem se díky mamince seznámila. Tato skupina pamětníků si zachovala do vysokého věku velkou duševní i fyzickou vitalitu, pravidelně se scházejí, organizují nejrůznější akce, ale mnozí zůstávají stranou od dnešního skautského světa a odtržení od dění v oddílech mladších skautů. Dala jsem si proto za úkol ve své práci zjistit, jak vlastně tito oldskauti – pamětníci pohlíží na skautskou mládež a na dění v současných oddílech.

Teoretická část mé práce je věnována historii skautingu staré víc než sto let, kterou tito lidé z větší části prožili a která je formovala. Za dobu svého trvání byl skauting v naší zemi třikrát zakázán (celkově na dobu čtyřiceti pěti let), ale vždy byl znovu obnoven. Skauti procházeli mnoha nelehkými zkouškami a museli činit těžká rozhodnutí, jak na půdě organizace, tak každý sám za sebe. Vždy opětovné a rychlé oživení skautingu svědčí o tom, že ani po dobu zákazů nebyli čeští skauti zcela v nečinnosti.

Dále se v práci zabývám posláním a principy skautingu, které zůstaly po dobu více než sto let nezměněné a přes veškerý vývoj a společenské změny oslovují stále nové generace. V závěru

teoretické části se věnuji oldskautingu jako takovému a specifikům seniorského věku.

V praktické části se zaměřuji přímo na oldskauty začínající svoji činnost po roce 1945 (vzácně i dříve). Tito pamětníci zažili skauting ještě ve své původní podobě, pomáhali ho vytvářet a stáli u jeho každého ukončení i opětovného oživení. Zaměřila jsem se na to, jaké změny zaznamenali oldskauti senioři ve vývoji Junáka od poválečné doby a jak dané změny hodnotí. Formou rozhovorů jsem zjišťovala, jak vypadal skauting před téměř 70ti lety a jak vypadá očima tehdejších junáků dnes, do jaké míry se o dění v současných oddílech zajímají, zda s nimi spolupracují, či zda by byli ochotni se do činnosti těchto oddílů zapojit.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 Historie skautingu

1.1 Světový skauting

Za zakladatele světového skautského hnutí je považován Lord Robert Baden-Powell of Gilwell, armádní důstojník, jehož k rozhodnutí vést a vychovávat v budoucnosti chlapce pro život v míru, vedla zkušenost s 18ti letými mladíky v období Búrské války. V obléhané pevnosti vytvořil z těchto chlapců jednotku, kterou pověřil doručováním pošty, rozvážením munice, zásob, léků a pomocí zraněným. V čele jednotky stál jeden z jejich vrstevníků. Mládenci konali své povinnosti s velkým úsilím, nadšením a zodpovědností ve snaze nezklamat svěřenou důvěru (Nosek 2012a, s. 15). Toto lze pokládat za počátek družinového systému a nutnosti služby, kterými se skauting vyznačuje.

Po návratu do vlasti zorganizoval Baden-Powell experimentální tábor pro chlapce, na ostrůvku Brownsea v Anglii, kde prvně uplatnil prvky skautingu a družinového systému. V lednu 1908 začala vycházet Baden-Powellova šestidílná příručka *Scouting for Boys*, ve které se chlapci mohli seznámit se základními myšlenkami skautingu a ve které též našli mnoho užitečných rad pro život v přírodě. Půl roku na to byla vydána knižně. Tato kniha o novém směru výchovy je dodnes čtena skauty celého světa a je považována za jakousi bibli skautingu. V témže roce vyhlásil R. Baden-Powell založení skautského hnutí, zprvu jen pro chlapce a o rok později i pro děvčata (Baden-Powell 2007, s. 3, 4).

Baden-Powellova myšlenka skautingu měla ovšem své předchůdce. Z doby středověku se ve skautingu uplatňuje prvek rytířství (ochrana slabšího, gentlemanství, důraz na čest, sv. Jiří jako patron skautů). Za předchůdce, kteří připravili cestu skautingu, můžeme považovat též F. Rabelaise (přirozená výchova v přírodě), J. A. Komenského (celistvost výchovy, učení vlastní zkušeností), J. J. Rousseaua (důležitost přírody pro výchovu člověka) a další. Na konci 19. století se britský spisovatel, malíř a filozof John Ruskin pokusil založit výchovnou společnost Řád sv. Jiří, jejíž zásady inspirovaly Roberta Baden-Powela ke skautskému zákonu a slibu (Zajíc 2000, s. 8).

1.2 Skauting v Čechách

1.2.1 Rok 1911–1914

Počátky českého skautingu se vztahují k roku 1911, kdy začal pedagog František Hofmeister v Rožmitále pod Třemšínem provozovat první Americkou kolonii skautů. Jeho snahy utlumila o několik let později 1. světová válka. Také středoškolský profesor Jan Hořejší založil v roce 1913 skautské sdružení Psohlavci. Mezi kolegy pedagogy se výrazně prosadil až Antonín Benjamín Svojsík, který navštívil roku 1911 Anglii, aby na vlastní oči viděl kolébku skautingu. Cestou zpět si prohlédl několik skautských táborů v Evropě. Z cesty se vrátil plný nadšení a odhodlání a začal se svým švagrem překládat „Skauting for Boys“ – o rok později vyšla tato kniha pod názvem „Skauting pro chlapce“, jednalo se o volný překlad R. Baden-Powella obohacený o postřehy a názory E. T. Seetona – amerického spisovatele, malíře, milovníka přírody a života indiánů – a A. B. Svojsíka. Tak se stalo, že na rozdíl od okolních států, kde stáli u zrodu skautingu většinou vojenští činitelé, u počátků českého byli pedagogové (Nosek 2012a, s. 19).

Český skauting od Baden-Powella převzal především smysl pro řád, nutnost služby, komplexní výchovu (tělesnou, duševní, sociální, mravní) a od E. T. Seetona důraz na duchovní základ (bez vlivu církve), krásu přírody a lidských výtvorů a soulad života s přírodou (Zajíc 2000, s. 10–12). Do dnešních dob je na českém skautingu patrný Seetonův vliv, kdy Junáci více než k vojenské disciplíně, tíhnou k poznávání přírody a k životu v ní.

První český skautský tábor byl zahájen 13. 7. 1912 čtyřdenním pochodem z Prahy na Vysočinu k Vorlovské myslivně. Třináct chlapců, včetně A. B. Svojsíka, tlačilo dvoukolák s 300 kg nákladem. Tábor trval čtyři týdny. Tento tábor se stal legendou a přesně po 100 letech si stejnou cestu s dvoukolákem zopakovala skupina roverů (Nosek 2012b, s. 35). Po 100 letech na Vorlovské myslivně vzplál v roce 2012 slavnostní táborový oheň, který zapaloval i jeden z mých respondentů, tehdy 85 letý oldskaut. Došlo tak přes rozdílnost doby a velký skok, který skauting ve vývoji zaznamenal, k symbolickému propojení minulosti se současností.

Název Junák pro český skauting navrhl František Bílý, významný bohemista, jemuž se stali inspirací černohorští junáci – slovanští hrdinové, fyzicky i psychicky zdatní mladí muži. Oficiálně byl název Junák přijat v roce 1913 (Nosek 2012b, s. 33). O rok později byl dle Vosátka (1946, s. 22) ustaven spolek Junák – Český skaut.

Také dívčí skauting na sebe nenechal dlouho čekat – o vznik dívčího skautingu se ve stejné době jako A. B. Svojsík zasadila Popelka Biliánová, která zorganizovala letní prázdninový pobyt pro dívky ve skautském duchu. Oficiálně byl dívčí skauting založen roku 1915, kdy vznikl Odbor pro dívčí skauting spolku Junák – český skaut (Nosek 2012b, s. 35).

Skauting neřešil jen problém komplexní výchovy mládeže, ale i otázky sociální. Díky tomu, že do oddílů mohly vstupovat všechny děti ctící skautské hodnoty bez rozdílu pohlaví, vyznání, barvy pleti a majetkových poměrů, potkávaly se tam děti z různých sociálních vrstev. Jediným měřítkem se staly jejich morální a charakterové vlastnosti, což bylo na svoji dobu velmi pokrokové.

1.2.2 Rok 1914–1918

Do vývoje Junáka citelně zasáhly události 1. světové války, do níž se zapojila řada skautských vedoucích a činovníků. Mnozí se zpět již nevrátili a oddíly tak byly oslabeny. V té době se skauti zapojili do pomocných prací, pomáhali v hospodářství, domácnostech, ale především v Červeném kříži a dalších humanitárních oblastech (Nosek et al. 2012c, s. 54).

1.2.3 Rok 1918–1939

Toto období je považováno za zlatý věk skautingu. Rok po skončení 1. světové války byl založen Svaz junáků skautů RČS (Vosátko 1946, s. 22).

V poválečném období se zvedla vlna nadšení, v níž skauti pomáhali budovat republiku, známá je např. Skautská kurýrní pošta, kdy se v prvních týdnech vzniku samostatného státu skauti chopili doručování listovních a poštovních zásilek. V té době se také objevily první poštovní známky se skautskou tematikou na světě (Nosek et al. 2012c, s. 64). Tato doba byla též ve znamení zakládání mnoha dalších skautských organizací, probíhal zde silný myšlenkový kvas. Některé organizace se přikláněly blíže k Baden-Powellovi a jiné k Seetonovi. Tak vznikla např. Obec čs. Skautů Baden-Powellových, Junácká obec Psohlavců a Horních chlapců, Děti Živěny, Sdružení čs. Skautů socialistických a mnoho dalších. Ty střídavě vstupovaly a zase opouštěly Svaz junáků, vzájemně se spojovaly, zanikaly a vznikaly další (Kolektiv historické komise 1999, s. 30).

V roce 1922 se Svaz Junáků skautů RČS stal jednou ze třiceti zakládajících organizací mezinárodního skautského ústředí a v roce 1928 bylo Československo jedním ze zakládajících členů Světové asociace skautek. Skautky se prosadily v názvu organizace až v roce 1935, kdy byl přijat oficiální název Svaz junáků – skautů a skautek RČS (Nosek 2012d, s. 243, 244).

1.2.4 Rok 1939–1945

K prvnímu násilnému přerušení skautingu došlo krátce po vypuknutí 2. světové války, kdy byl v roce 1940 Junák rozpuštěn Gestapem. V té době prokázalo mnoho činovníků, že skautský slib a zákon ctí za každých podmínek, nasadili svůj život v boji s fašismem a podíleli se na

odboji. Přes 600 jich zahynulo na popravištích, ve věznicích, či koncentračních táborech (Kolektiv historické komise 1999, s. 34). Jeden z hrdinů své doby, oceněný stříbrným křížem – nejvyšším oceněním pro živé – je i mezi mými respondenty.

Některé skautské oddíly pokračovaly pod hlavičkou Klubu českých turistů nebo ve Foglarových klubech Mladého hlasatele¹. Později ale byly též zakázány (Nosek et al. 2012c, s. 68). Je samozřejmé, že činnost těchto oddílů musela pokračovat v nejpřísnějším utajení, případné prozrazení bylo přísně trestáno, proto mnoho oddílů svoji činnost za okupace ukončilo.

Řada skautů se uchýlila do exilu, kde pokračovali ve skautské činnosti. Ve Velké Británii byl obnoven Junák v roce 1941 pod názvem Československé ústředí skautské výchovy Junák (Nosek 2012e, s. 121–122). Díky těmto utajovaným skupinám se podařilo ihned po osvobození navázat na skauting předválečný.

1.2.5 Rok 1945–1948

Po 2. světové válce nastal velký rozmach skautingu, který podporoval též Jaroslav Foglar. Tento redaktor časopisu Mladý hlasatel (později Junák) a spisovatel, ovlivnil pozitivně celou generaci dětí a mládeže. V roce 1946 bylo registrováno 250 tisíc skautů, zakládala se nová střediska, lesní školy školily nové vedoucí a instruktory. Skauti opět pomáhali při budování poničeného státu a postoj veřejnosti k nim byl nanejvýš pozitivní. Zde se stejně jako po 1. světové válce uplatnil ve velkém Baden-Powellovský princip služby. Vlna nadšení však netrvala dlouho, před únorem 1948 se začali výrazně uplatňovat skauti sympatizující s komunisty, kteří dokázali tehdejší společensko-politickou situaci využít k rozkladu Junáka a převedení části jeho členů do Pionýrské organizace, která u nás vznikala v roce 1947 (Kolektiv historické komise 1999, s. 34, 35).

1.2.6 Rok 1948–1968

Únorové události roku 1948 po krátké době znovu ukončily oficiální činnost Junáka. Zásady skautského hnutí a jeho postoje byly v přímém rozporu s politikou, kterou se vládnoucí komunistická strana chystala nastolit. Komunisté se dlouhodobě snažili začlenit skauting do SČM a využili k tomu skauty s komunistickým smýšlením. Skauting byl částečně vnitřně rozložen, vedení bylo mocenským zásahem odstraněno a 25. února vznikl Akční výbor ústředí Junáka, který se již včlenění do komunisty řízeného SČM nebránil. Následně byla rozpoutána

¹ Zpravidla čtyřčlenné čtenářské kluby, které si mohly děti zakládat. Evidovaly se poštou v redakci časopisu Mladý hlasatel a byly notivovány skautingem. Šéfredaktorem časopisu a autorem myšlenky byl J. Foglar, evidováno bylo několik desítek tisíc klubů (Nosek 2012f, s. 115)

kampaň proti koncepci výchovy i praktické činnosti Junáka. Porada osmi evropských socialisticky zaměřených mládežnických organizací podrobila skauting ostré kritice a udala směr budování pionýrských organizací. Všichni členové Junáka starší patnácti let, se museli povinně přihlásit do SČM, kde byla určena horní věková hranice 28 let, jinak nesměli vykonávat svoje funkce. Vzhledem k tomu, že to většina odmítla, oddíly se rozpadly nebo přešly do poloilegality, kde působily pod hlavičkou jiné organizace. Těmto oddílům se dařilo více či méně udržovat skautského ducha a zákony skautingu. V pozdějších letech vznikly skupiny a kluby pracující v junáckém duchu (např. Tábornický klub Psohlavci).

Mnoho skautů odešlo opět do exilu, kde ve své skautské činnosti pokračovali. Když byl na konferenci Demokratické mládeže v Budapešti český skauting odsouzen k zániku, prakticky již neexistoval. Nejvěrnější skautští činovníci byli posléze souzeni za neexistující protistátní činnost a byly jim přiděleny vysoké tresty, včetně několika trestů smrti v zinscenovaných procesech (Kolektiv historické komise 1999, s. 36).

1.2.7 Rok 1968–1970

K obnovení Junáka došlo až po dvaceti letech, v době demokratizačního procesu „pražského jara“. Záhy se ukázalo, že snaha poloilegálních a ilegálních skupin nebyla zbytečná, díky nim se Junáku podařilo hladce navázat na své původní kořeny. Vzápětí vzniklo velké množství nových oddílů, skauti budovali nové klubovny a stejně jako v minulosti se zapojili do služby vlasti. Velká část veřejnosti Junáka s nadšením podporovala, podpory se mu dostalo i od některých státních a komunistických činitelů.

Vpád vojsk Varšavské smlouvy však znamenal konec skautských nadějí. Podmínkou schválení stanov byl vstup Junáka do Sdružení organizací dětí a mládeže (SODM). Chtěl-li Junák dále pokračovat, museli jeho představitelé přijmout okleštěné stanovy. Tím se stal „dobrovolnou demokraticky řízenou a politicky angažovanou organizací, která se podílí na mimoškolní výchově podle zásad socialistické výchovy. Cílem je výchova uvědomělého občana socialistické země.“ Byla zavedena cenzura skautského tisku a došlo k odvolání dosavadních šéfredaktorů skautských časopisů Skaut – Junák a Skauting. Také účast na konferenci o výchově v Helsinkách byla zástupcům Junáka zakázána. Na pokyn ÚV KSČ (ústřední výbor Komunistické strany Československa) byla několikrát přepracovaná „Analýza činnosti Junáka“, která byla v konečné fázi komunisty nadiktována (Kolektiv historické komise 1999, s. 38).

I toto krátké období činnosti však mělo pro český skauting mimořádný význam. Vznikla řada oddílů, v lesních školách se stačilo vyškolit mnoho nových vedoucích, pro Junák tyto dva roky znamenaly nadechnutí a načerpání sil pro dalších dvacet let zákazu.

1.2.8 Rok 1970–1989

V období normalizace mělo SODM za úkol znovu vybudovat jednotnou, masovou organizaci dětí a mládeže. Síílil tlak ÚV KSČ na zrušení Junáka, kterému se jeho vedení nedokázalo ubránit. V červnu 1970 z rozhodnutí orgánů totalitní moci byla ke dni 30. září ukončena činnost Junáka. Skautské oddíly však horečně fungovaly do samého konce, o posledních prázdninách se uskutečnilo přes 1000 táborů a proběhlo 14 lesních škol (Kolektiv historické komise 1999, s. 40).

Po zrušení Junáka některé oddíly pokračovaly ve své činnosti pod hlavičkou Pionýra, řada jich s tím však nesouhlasila a přešla pod jiné organizace (např. turistické oddíly mládeže, ochránci přírody TIS, Hnutí Brontosaurus), některé setrvaly v ilegalitě. Byla i řada těch, kteří se nezpřonevěřili skautskému zákonu a svoji činnost raději ukončili. Stejně jako v předešlém období totality i nyní odešlo mnoho skautů do exilu, kde pokračovali ve skautské činnosti.

1.2.9 Rok 1989–2014

Ke třetímu obnovení Junáka došlo již v prosinci 1989, krátce po sametové revoluci. Z této okamžité reakce je patrné, že český skauting v období normalizace nespál, nyní se zúročily a dostaly nový význam ony 2 roky (1968–1970), na které se podařilo Junák obnovit. Řada činovníků z poválečného období již nežila nebo nebyla schopna znovu přiložit ruku k dílu, ale díky poloilegálním oddílům a exilové činnosti měl i tentokrát Junák na co navázat.

V roce 1990 se skauti vrátili do mezinárodních organizací WOSM (World Organization of the Scout Movement) pro chlapecký skauting a WAGGGS (World Association of the Girl Guides and Girl Scouts) pro dívčí skauting. V roce 1991 byli přijati oldskauti do ISFG (International Scout and Guide Fellowship) (Zahraniční odbor Junáka 2005, s. 73).

Po rozdělení Československa v roce 1993 musel český Junák do všech světových organizací formálně vstoupit znovu. Českému skautingu se postupně podařilo začlenit se ve všech směrech do celosvětového hnutí a stát se rovnocenným partnerem. Junák se účastní mezinárodních akcí jako jsou např. Evropská a Světová jamboree, mezinárodní konference, sněmy a sám také mezinárodní akce pořádá.

Podařilo se obnovit bohatou síť vzdělávání. Od rádcovských a čekatelských kurzů, vůdcovských zkoušek, přes lesní školy až k instruktorským kurzům. Pořádají se workshopy a semináře s nejrůznější tematikou. Na začátku nového tisíciletí přijal Junák Chartu českého skautingu (2005, viz příloha A), ve které jsou ukotveny pevné základy, na nichž Junák stojí a současně otevírá možnosti změn v programu. Na Chartu vzápětí navázal Nový výchovný program určený pro všechny věkové kategorie, který nemění základní principy a poslání, ani

skautskou metodu, nové jsou jen prostředky vyhovující dnešní generaci skautů. Vznikly nové stezky, nové odborky, nová pravidla pro Svojsíkův závod (každoročně pořádané klání skautských dovedností, jehož první ročník proběhl v roce 1946), nová metodická podpora vedoucích a další.

V červnu letošního roku (2014) byl přijat dokument Strategie Junáka do roku 2022 (viz příloha B), byla vybrána prioritní témata, ke kterým probíhá veřejná diskuse na internetu. Posléze bude každé téma naplněno novými projekty.

V roce 2009 vznikl projekt „Skautské století“, jehož realizátorem je Junák – svaz skautů a skautek ČR, Skautský institut A. B. Svojsíka. Cílem projektu je získání a uchování vzpomínek skautů – pamětníků, pro příští generace. Ústředí Junáka zakoupilo kvalitní diktafony a seznámilo skauty s tím, jak získat kontakt na pamětníky a jakým způsobem s nimi uskutečnit a nahrát rozhovor. Rozhovory mohou pořizovat nejen skauti z řad dětí a dospělých, ale každý, kdo uzavře smlouvu se Skautským institutem. Po získání nahrávky a podpisu souhlasu s jejím uveřejněním pamětníkem je nahrávka editována a klíčové informace jsou zaznamenány písemně. Ty jsou spolu s fotografiemi pamětníka zveřejněny na webových stránkách skautského institutu, celý rozhovor je však k dispozici pouze badatelům. Tento projekt vznikl ve spolupráci s Pamětí národa – projektem Českého rozhlasu, jehož cílem je nahrávání rozhovorů s pamětníky historických událostí. V současné době projekt „Skautské století“ zahrnuje více než 200 rozhovorů se skautskými seniory.

Prvním výstupem je publikace Skautské odkazy – metodika výchovy historií, která vyšla v letošním roce. Příručka je určena pro vůdce oddílů, je věnována výchově historií ve skautském oddíle a lze v ní najít programy motivované skutečnými příběhy skautských odbojářů a pamětníků. Jejich příběhy jsou zde využívány jako symbolický rámec aktivit (Kubíková 2014).

2 Poslání, cíle a metody skautské výchovy

Posláním skautského hnutí je komplexní výchova mládeže po stránce tělesné, rozumové, sociální a duchovní, bez ohledu na původ, rasu či náboženské vyznání, v souladu se stanovami WOSM.

Cíle skautingu jsou na rozdíl od poslání více určovány samotnou situací, ve které je toto poslání naplňováno (Duchovní odbor Junáka 2001, s. 21). U nás jsou tyto cíle stručně vyjádřeny v dokumentu Vize (též strategie) Junáka do roku 2022 (viz příloha B).

Celé skautské světové hnutí využívá stejných metod k práci s dětmi a mladými lidmi. Jsou založeny na: 1) třech hlavních principech, 2) slibu, 3) zákonu, 4) výchovné metodě.

2.1 Principy skautingu

Stavebními kameny celosvětového skautingu jsou tři hlavní principy - závazná východiska, která musí být na cestě k cíli respektována.

1. Povinnost k Bohu

V dnešní době si v naší společnosti tento princip nevykládáme teologicky, ale chápeme ho jako povinnost hledat a respektovat v životě vyšší hodnoty než materiální, zůstat věrný svému vlastnímu přesvědčení a přijmout za něj odpovědnost.

2. Povinnost k jiným

Zahrnuje odpovědnost ke společnosti, ke své vlasti, snahu být ostatním příkladem, být prospěšný. Obsahuje úctu, lásku a respekt k ostatním lidem i přírodě, snahu o celkový rozvoj společnosti.

3. Povinnost k sobě

Představuje povinnost rozvíjet se po stránce fyzické, psychické i morální (Junák – český skaut, z. s. 2014, s. 1–2).

2.2 Skautský slib

Oproti původní verzi se změnilo po roce 1989 znění prvního bodu slibu. Z původního „milovati vlast svou, Republiku československou a sloužiti jí věrně v každé době“, na „sloužit nejvyšší Pravdě a Lásce věrně v každé době“. Tuto, staršími ročníky často diskutovanou změnu, bylo nutné provést po historické zkušenosti z roku 1948 a let následujících. Do roku 1948 bylo do jisté míry snazší milovat a sloužit Republice československé v každé době. Mnoho skautů za ni položilo život, ale v té době bylo zřejmé, kdo je nepřítel. Po únorových událostech roku 1948

však motto „sloužit Republice československé v každé době“ mohlo být vysvětlováno zcela jinak, než byl původní záměr. Nejvyšší Pravda a Láska zde představuje vyšší mravní princip, který je nadřazen každému politickému zřízení (Kubíková 2014, s. 60) (Oba sliby viz příloha C).

2.3 Skautský zákon

Verze zákona z roku 1921 zůstala do dnešních dnů nezměněna, s výjimkou slova „spořivý“, jež v 9. bodě nahradilo slovo „hospodárný“, které je pro dnešní dobu výstižnější (viz příloha D).

2.4 Výchovná metoda

Charakterizuje skautskou výchovu vycházející ze zásad stanovených zakladatelem skautingu, ověřených více než stoletou praxí, a z poznatků moderní pedagogiky. Je založena na sedmi základních bodech, které jsou propojené ve smysluplný celek. Jsou jimi:

- 1) **Slib a zákon** – skautská výchova je především sebevýchovou. Slib je dobrovolným závazkem snahy o dodržování skautských principů a hodnot. Zákon pomáhá tyto hodnoty nacházet v každodenním životě.
- 2) **Učení se zkušeností** – znalosti, dovednosti i postoje si skauti nejlépe osvojí na základě vlastních prožitků a zkušeností. Patří sem i výchova mravní (např. nejméně jeden dobrý skutek denně) a výchova k odpovědnosti vůči druhým.
- 3) **Družinový systém** – výchova v malé přirozené skupině vrstevníků, která představuje citové zázemí i výzvu pro rozvíjející se sociální dovednosti. Umožňuje lépe odhalit silné stránky členů a uplatnit je ve prospěch celku.
- 4) **Symbolický rámec** – používáním her, příběhů, symbolů a vzorů, které jsou pro mladé lidi inspirativní, přibližuje skauting hodnoty, ze kterých vychází.
- 5) **Příroda** – je pro skauting nejpřirozenějším výchovným prostředím, zdrojem péče, ochrany a duchovního rozvoje.
- 6) **Program osobního růstu** – podporuje všestranný individuální rozvoj založený na vnitřní motivaci každého člena.
- 7) **Dospělí průvodci** – ukazují mladému člověku cestu, pomáhají, podporují a povzbuzují ho do doby, než za svoji cestu převezme plnou odpovědnost (viz příloha E) (Junák – český skaut, z. s. 2014, s. 2). Principy skautingu přečkaly více než sto let v nezměněné podobě i vzhledem ke skutečnosti, že hodnoty, na kterých je skauting postaven,

vyjadřují obecnou představu ideálu mnoha generací objevující se již v desateru.

2.5 Minulost a současná praxe skautských oddílů

Je nesporné, že výchova mládeže v dnešních skautských oddílech se musí lišit od výchovy před 100 lety, přestože vychází ze stejných tradic a opírá se o stejné hodnoty. Doba pokročila a tento fakt se zákonitě odráží i v podobě současného skautingu. V oddílech se dnes využívá nejmodernější technika a technologie, výpočetní technika, audio a videotechnika, GPS. Program skautů je obohacen o řadu nových sportů, aktivit a programů (např. mediální výchova). Také výstroj i výzbroj dnešních skautů odpovídá současným trendům. Stále více se upouští od určitého asketismu, kterým se skauting v minulosti vyznačoval. Nejvýrazněji se to projevuje na skautských táborech, kde výchovná činnost probíhá častěji formou her, na rozdíl od minulosti, kdy byla výchova úzce spjata s „přežitím“. Děti si musely v prvních dnech tábor celý postavit – často přijely na louku, kam jim byla předem složena hromada prken či kulatin a na místě si z nich pak zhotovovaly podsady pro stany, stavěly kuchyň včetně plotny a pece, jídelnu, latrínu a další potřebné táborové stavby; místo dnešních karimatek si vyráběly slamníky vycpáváním pytlů slámou. V průběhu tábora se pak družiny střídaly při službách v kuchyni, zásobování a přípravě dřeva. Na hry jako takové příliš času nezbývalo.

Dnešní pojetí skautských táborů je jiné. Skauti sice stále bydlí ve stanech, ale tábory si již nestaví z jednotlivých segmentů, k zásobování a přepravě se často využívají automobily a na některých táborech si děti ani sami nevaří. Mezi jednotlivými oddíly jsou v tomto ohledu značné rozdíly. Někde se děti účastní stavby tábora, ale podsady bývají již hotové a stačí je jen smontovat, často se i dnes budují různé táborové stavby – brány, věže, můstky. Většina oddílů však staví tábor ještě před jeho zahájením, budují ho roveři a činovníci, někde pomáhají rodiče. Zásobování často obstarávají vedoucí a děti chodí do obce pouze pro pečivo a základní potraviny. Také vaření dnes již nebývá výhradně na dětech, jako tomu bylo dříve. V některých táborech vaří vedoucí, mající ten den službu, a děti mu s vařením pouze pomáhají, někde mají kuchaře.

Od dob Baden-Powellových se přirozeně změnila celá řada dalších věcí, dnes se nepropaguje, aby skaut nasadil svůj život při záchraně jiného člověka, ale naopak má dbát toho, aby sám nepřišel též k úhoně. V současnosti už nemůžeme v lese kácet stromy a stavět příbytky, či volně lovit ryby a zvěř. I výchova k principům a zákonům skautingu je daleko složitější, neboť v současné společnosti zásady jako je pravdomluvnost, poctivost, skromnost, dané slovo apod. nejsou již tolik propagovány jako tomu bývalo dříve. Také vlastenectví, kterým se pyšnili skauti v minulosti, není dnes tak silné, dnes jsou naši skauti současně Evropany a cítí se též obyvateli celé země. S novým politickým uspořádáním a dokonalejší technikou se vzdálenosti stále více zkracují, skauti cestují po celém světě a cítí se být jeho součástí.

Změna nastala i v přístupu ke kázeňským problémům: za provinění proti skautskému zákonu se z oddílu nevylučuje – Junák už není výběrovou organizací, z které jsou problémové děti vylučovány jako v minulosti, ale naopak se snaží podchytit a výchovně zapůsobit na široké spektrum dětí a mládeže.

Skutečnost, že skauting byl s krátkou pauzou dvou let (1968–1970) prakticky na 40 let přerušen, sváděla mnohé tehdejší oldskauty k myšlence, že lze navázat tam, kde před 40ti lety skončil. Krátce po sametové revoluci vznikly též oddíly, které vedli pamětníci skautingu v duchu tehdejší doby. Ty byly ale předurčeny k rychlému konci a pokud se nezměnilo vedení, skončily zpravidla po prvním táboře. V té době se také proslýchalo, že skauti „zaspali dobu“. Tato situace naštěstí trvala jen krátce. V demokratickém světě se skauting vyvíjel společně s dobou a Junák jako takový se těmto změnám rychle přizpůsobil. Pro mnohé pamětníky to byl však nečekaně velký skok.

3 Oldskauting

Oldskauting sdružuje aktivní členy kterékoliv skautské organizace starší 25ti let. Jeho historie sahá až k období vzniku Junáka. Původními oldskauty byli muži a ženy ve věku 18–25 let, kterým se stal skauting životním stylem. Obrovské vzednutí vlny oldskautingu je spojeno se vznikem samostatného československého státu. Z počátku se oldskauti věnovali pouze táboření, vzápětí se ale jejich působení rozšířilo i do dalších odvětví – sportu, kultury, cestování, ale i pomoci mladším skautům a službě společnosti. Rychle narůstající počet oldskautských klubů, již bez věkového omezení, vedl k tomu, že byl 28. 10. 1918 založen 1. klub OS Přátelé vatry a v roce 1921 v rámci Svazu junáků skautů RČS samostatný odbor oldskautů. A právě oldskauti sehráli klíčovou úlohu při obnově Junáka v letech 1968 a 1989 (Nosek et al. 2012c, s.66).

Přes svoji bohatou historii vstoupil Československý oldskauting do světové organizace ISGF (International Scout and Guide Fellowship) až počátkem 90. let pod názvem „kmen dospělých.“ Důvodem opožděné registrace byl vznik této světové organizace v roce 1953, kdy byl u nás skauting zakázán. Oldskauti od té doby však opět aktivně naplňují své motto „Jednou skautem, navždy skautem“ (Nosek et al. 2012c, s. 66).

V období po sametové revoluci patřili mezi členy oldskautingu především pamětníci poválečného skautingu, méně bylo těch, kteří se skautingem začali v roce 1968. V současné době přicházejí mezi oldskauty starší roveři a zakládají juniorské kmene dospělých, zde se věnují aktivnímu sportu, cestování a všem aktivitám, které moderní doba nabízí, jejich činnost je zaměřena na všestranný rozvoj člověka. Mnozí oldskauti bez rozdílu věku pomáhají v oddílech a střediscích jako správci kluboven, podílejí se na přípravě táborů. Posláním kmene je také mapování historie skautingu, udržování tradic a mezinárodní spolupráce. Kromě jiných akcí pořádá kmen dospělých i oldskautské národní jamboree.

Tak jako před mnoha desetiletími i dnes je oldskauting životním stylem. Duševní i fyzická aktivita a zdravý životní styl, vycházející ze zásad skautingu, pomáhají mnohým oldskautům seniorům dožít se v relativním zdraví vysokého věku a dosáhnout životní integrity.

Současní senioři, hlásící se aktivně k oldskautingu, jsou cílovou skupinou mé práce.

PRAKTICKÁ – VÝZKUMNÁ ČÁST

1 Přípravná fáze

1.1 Cíl výzkumu

Cílem výzkumu je zjištění názorů oldskautů, začínajících svoji činnost po druhé světové válce, na činnost a výchovu ve skautských oddílech v současnosti.

Z výzkumného hlediska mne zajímal pohled těch, kteří pamatují Junák v jeho minulé podobě, na hlavní rozdíly v praxi skautských oddílů v minulosti a v současnosti. V čem tyto rozdíly spatřují, jak je vnímají, co je podle nich stejné v současné době jako v minulé, které změny jsou dle jejich názoru k lepšímu a které naopak k horšímu.

1.2 Metody výzkumu

1.2.1 Metody sběru dat

Pro získání názorů respondentů na daný jev je nejvhodnější metodou dotazování. Dotázat se lze písemně (zpravidla dotazníkem), telefonicky, on-line, nebo osobně. Vzhledem k tématu a cíli práce i vzhledem k věku respondentů, jsem volila osobní, polostrukturovaný rozhovor. Pomocí hloubkového rozhovoru lze zkoumat členy určité skupiny s cílem porozumět jejich jednání. Použitím otevřených otázek lze pochopit pohled druhých, aniž by byl badatel omezen položkami v dotazníku. Jedna z předností kvalitativního výzkumu je to, že pomocí hloubkového rozhovoru lze zachytit přirozenou podobu výpovědí (Švaříček, Šed'ová 2007, s. 159).

Se všemi zúčastněnými jsem vedla hloubkové, polostrukturované rozhovory, které jsem pořizovala v období od května 2013 do září 2014, rozsah rozhovorů byl od 1 do 5 hodin. S respondenty jsem se nejčastěji scházela u nich doma, kam jsem byla pozvána, v jednom případě schůzka proběhla v muzeu a v jednom v knihovně. Měla jsem připravený seznam otázek, které se vztahovaly k jednotlivým tématickým kategoriím:

- zájem a vazby respondentů na současný skauting
- jaké vidí hlavní rozdíly minulých a současných oddílů
- v čem je stejný minulý i dnešní skauting
- pozitiva současného skautingu
- negativa současného skautingu

Ve většině případů jsem položila otázku a nechala respondenty vyprávět a vzpomínat, dala jsem přednost plynulému vyprávění respondentů, ve kterém často docházelo k zodpovězení mých otázek samovolně a jen občas jsem pokládala otázky doplňující. V závěru jsem všem ještě položila konkrétní otázku týkající se jejich názoru na genderové uspořádání ve skautských oddílech a jejich názor na přínos mezigeneračních setkání a spolupráci.

Při rozhovorech jsem uplatňovala tyto validační techniky – blízký oční kontakt, kladení jednoduchých, neohrožujících otázek, opakování, parafrázování, zrcadlení (Janečková 2010, s. 27).

Všichni respondenti byli velice ochotní, vstřícní a přátelští. Některé rozhovory byly nahrané na diktafon, ze setkání vzniklo i několik videozáznamů a fotografií. Měla jsem možnost nahlédnout také do starých skautských kronik, fotoalb a shlédla řadu historických artefaktů (staré vlajky, krojové šátky a nášivky, krojové součásti a staré legitimace), navštívila jsem též klubovnu oldskautů a byla jsem provedena výstavou připomínající osobu Evžena Štáfla – významného skautského činovníka, zesnulého manžela mé respondentky. Výstava probíhala od března do května 2013 v Muzeu Vysočiny v Havlíčkově Brodě. Bylo na ní možno shlédnout sbírky Evžena Štáfla se skautskou tematikou (nášivky, odznaky, skautské šátky), skautské kroniky, historické publikace a jeho významná ocenění.

1.2.2 Metody interpretace dat

Pro vyhodnocení získaných dat jsem zvolila kvalitativní metodu, techniku tématického kódování dle Flicka. „... *při kvalitativní analýze jde o systematické nenumерické organizování dat s cílem odhalit témata, pravidelnosti, kvality a vztahy.*“ (Švaříček, Šedřová 2007, s. 207).

Všechny zaznamenané rozhovory byly přepsány a následně bylo provedeno otevřené kódování. Následovala kategorizace kódů na úrovni jednotlivých případů, kdy případem je míněna určitá podskupina z celého sledovaného vzorku respondentů. V mé práci jsou případem podskupiny skautů lišící se mírou informovanosti o praxi skautských oddílů v současnosti. Na základě témat, o kterých respondenti hovořili, byl sestaven systém tématických kategorií (Švaříček, Šedřová 2007, s. 230).

Dále jsem hledala souvislosti mezi jednotlivými kategoriemi případů. Při té příležitosti jsem se vrátila zpět k některým kódům a upřesnila je.

1.3 Charakteristika výzkumného vzorku

Výzkumný vzorek tvoří devět oldskautů ve věku 78–87 let (5 mužů, 4 ženy) pocházejících z různých částí naší republiky, kteří svou skautskou dráhu zahájili v roce 1945 a lze říci, že zažili skauting v jeho původním duchu. Všichni sledovaní jedinci se v současné době hlásí k oldskautingu. V osobním životě tito pamětníci vykonávali, či ještě vykonávají, nejrozličnější funkce – úředník, chemik, konstruktér, knihovník, spisovatel knih pro mládež, profesor University Karlovy. Je mezi nimi též jeden odbojář z 2. světové války a bývalý ministr školství.

Výběr vzorku byl přirozeně omezen jeho výjimečností. Některé kontakty jsem získala od své matky, která byla sama skautkou, a od jejího skautského kamaráda Sonnyho z dob poválečného skautování. S některými oldskauty seniory jsem se seznámila na setkání Sdružení přátel Jaroslava Foglara (<http://www.spjf.cz/>) ve Sluneční zátoce, na místě původního skautského tábora vedeného Jaroslavem Foglarem. Zde byl postaven jeho pomník a pořádají se tu každoročně setkání Foglarových přívrženců. Další kontakty na oldskauty seniory jsem získala na tzv. Reminiscencích (každoroční setkání oldskautů v Kutné Hoře), které jsem za tímto účelem navštívila.

Vyhledávala jsem oldskauty seniory, kteří se současnými skauty spolupracují, či jsou o nich informováni, i ty, kteří se o ně příliš nezajímají. Původně jsem chtěla vytvořit jen tyto dvě skupiny, ale podařilo se mi najít i oldskauta seniora, který je informován o současném skautingu pouze na úrovni lesních škol. Tím vznikla další podskupina respondentů – částečně informovaní.

PODSKUPINY RESPONDENTŮ:

PODSKUPINA INFORMOVANÍ (dále pouze I)

Z (84 let) – celoživotní aktivní zájem o vývoj skautingu v Čechách i zahraničí, spisovatel knih především pro skautskou mládež a někdejší redaktor nakladatelství Skauting. Mnoho let vedl oddíl.

P (78 let) – zdrojem informací o současném skautingu je vnuk, který působí ve skautu od svých 9ti let, v současné době vedoucí oddílu vlčat. V roce 1968–70 vedla skautský oddíl.

T (80 let) – zdroj informací o současném skautingu je dcera, která působí v Junáku 20 let, pokračuje ve vedení oddílu světlušek, které vedla dříve její matka. T občas u oddílu za dceru zaskakuje při vedení schůzek.

PODSKUPINA ČÁSTEČNĚ INFORMOVANÍ (dále pouze ČI)

B (87 let) - současným zdrojem informací je styk s vedoucími na přednáškách, které vede na lesních školách. Jeho přednášky se týkají především skautského odboje ya 2. Světové války. Mimo krátkodobé návštěvy na LŠ do styku s mladými skauty nepřichází. V minulosti dlouhodobě vedl skautský oddíl.

PODSKUPINA NEINFORMOVANÍ (dále pouze NI)

S (87 let) –současný zdroj informací o dění v oddílech prakticky žádný. V dřívějších dobách pomáhal skautům při organizaci her, v současnosti o nich nemá již řadu let žádné informace a ani se o současný skauting příliš nezajímá. Vedl oddíl po válce.

V (85 let) – přichází s mladými občas do styku při skautských akcích, kterých se účastní s oldskauty. Informace o dění v oddílech ale nemá. Po válce vedla oddíl.

J (82 let) – zdroj informací o dění v Junáku žádný. Neví o současném skautingu nic, říká to a v rozhovoru se to i nepřímo potvrzuje.

D (79 let) – zdroj informací žádný, o současném skautingu není informován.

M (78 let) – zdroj informací žádný, o současném skautingu není informována.

Všichni respondenti se hlásí k oldskautingu a navštěvují různé akce oldskautů, někteří hojně, jiní méně.

Všichni respondenti přes pokročilý věk se těšili více či méně dobrému zdraví a psychické svěžesti, očividně způsobené životním stylem, který má své kořeny právě ve skautingu. Všichni dotazovaní souhlasili s nahráváním rozhovoru a jeho využitím pro moji bakalářskou práci.

1.3.1 Věková a osobnostní specifika vzorku respondentů

Vzhledem k věku skupiny respondentů považuji za důležité zmínit se o vlivech, které na seniory působí a kterými mohly být jejich výpovědi ovlivněny.

Dle Eriksonovy teorie osmi stádií vývoje v seniorském věku stojí integrita ego proti zoufalství. Ve své knize *Dětství a společnost* Erikson uvádí, že integrita ego je „*přijímání jednoho a jediného životního cyklu člověka jako něčeho, co muselo být a co nebylo možno nijak nahradit ... Je to vztah sounáležitosti s tím, co dávalo řád dávným časům.*“ V případě, že člověk k této integritě nedospěje, nastupuje strach ze smrti a zoufalství z toho, že se čas krátí a nelze

vyzkoušet jiné životní cesty (Erikson 2002, s. 244). Musela jsem se připravit na to, že výpovědi mých respondentů mohou být ovlivněny právě mírou spokojenosti s uplynulým životem.

Je pochopitelné, že vzpomínky na dobu, kdy byl člověk mladý, zdravý, plný síly a tzv. ve středu dění, bývají často idealizovány a na špatné zkušenosti se rádo zapomíná. Plně integrovaný jedinec však chápe kompletně celý vývoj, včetně negativních věcí, které ve zpětném pohledu mají též svůj význam, uvědomuje si své místo v historii a přijímá svůj život, včetně stárí a problémů, které je provází, jako dar (Janečková 2010, s. 15).

Přesto jsem byla obezřetná při volbě otázek, jelikož respondenti prožili velkou část aktivního života v totalitě, která způsobila osobní i systémová selhání mnohých členů Junáka. Byla jsem si vědoma, že možná i každý z nich musel své původní pojetí skautského zákona z dob založení přehodnotit a přizpůsobit se v zájmu vlastního přežití době a že na tuto skutečnost nebude chtít možná vzpomínat, natož ji sdělovat. Mohlo také dojít k vytěsnění těchto vzpomínek z paměti, což je v určitých situacích přirozená obrana lidské psychiky.

Dalším specifikem, na které jsem byla připravena, bývá v seniorském věku úpadek paměti. Trpí rozpomínání, bezděčné zapamatování, zhoršuje se vstřípivost paměti a postřeh. U seniorů též bývá zvýšená duševní unavitelnost a citová zranitelnost (Říčan 2006, s. 320, 321).

Dalším rysem seniorského věku, který jsem při výzkumu nemohla opomenout, bývá snížení zájmu o okolí. Dle Mrkvičky (1984) je tento jev způsoben ubýváním výběžků mozkových buněk a řídnutím jejich propojení. To ovlivňuje hloubku emočního prožívání, které bývá chudší a méně intenzivní „u mnohých začínají převažovat emoce negativní – mrzutost, nespokojenost, která kontrastuje s pozitivními vzpomínkami na minulost a s opomíjením tehdy negativně hodnocených zážitků“ (Říčan 2006, s. 338).

Naopak tzv. dlouhodobá paměť zasažena nebývá a vzpomínání je v seniorském věku intenzivnější. Tato skutečnost stála na mé straně, respondentům nečinilo potíže vyvolat vzpomínky na dávno uplynulá léta. Dle Cabeza a Cohena dochází v seniorském věku k proměnám mozkové tkáně: „Mozek dozrává k lepší integraci činnosti levé a pravé hemisféry“ a „...vrcholí vývoj těch částí mozku, které zpracovávají předchozí zkušenosti a kompenzují tak ztráty, způsobené snižujícími se schopnostmi zpracovávat nové informace.“ Vznikají nové kapacity mozku a vytváří se nové vnitřní psychologické klima pro přehodnocování životních zkušeností (Cohen in Janečková 2010, s. 20).

2 Prezentace dat

Z analýzy rozhovorů se všemi respondenty vyplynuly obsahové kategorie (viz tabulka č.1).

Ve sloupci „případy“ je označena vždy podskupina respondentů, která o daném problému hovořila. Pole bez označení tedy znamená, že příslušnou kategorii nikdo z dané skupiny nezmiňoval.

2.1 Rozdíly mezi skautingem v minulosti a v současnosti z pohledu oldskautů seniorů

Tabulka č.1: Rozdíly mezi skautingem v minulosti a v současnosti z pohledu oldskautů seniorů

Kategorie	Případy		
	I	ČI	NI
1. „Elitnost“	X		X
2. Výběrovost	X		X
3. Skautská hrdost	X	X	X
4. Anonymita skautů	X	X	X
5. Veřejná služba	X	X	
6. Vliv Foglara	X	X	X
7. Časové možnosti dětí	X	X	
8. Spontánní pohyb	X		
9. Manuální činnost		X	X
10. Nové Stezky	X		
11. Současná společnost	X	X	
12. Postoj společnosti ke skautingu	X	X	X
13. Informovanost společnosti	X		X
14. Předpisy		X	X
15. Politika	X		X

Následující text podrobněji rozvádí významy jednotlivých kategorií.

1. **„ELITNOST“** – zde respondenti uvedli, že v dřívějších dobách patřili skauti mezi elitu národa, „elitnost“ se zde neprojevovala nadřazeností, ale naopak připraveností k pomoci slabším a ke službě národu. Nebyla ovlivněna poměry ekonomickými, ale morálními hodnotami, které skauti vyznávali a kterými se řídili.
2. **VÝBĚROVOST** – za opakované porušování skautského zákona se z oddílu vylučovalo, tím byla zajištěna vysoká morálka.

„Ten skauting, to byla organizace výběrová, tam skutečně na každého bylo spolehnutí, tam nebyl žádný takovej lotr, kterej by zlobil, nebo tak. Když se přihlásil, tak za chvíli vypad.“ D

3. **SKAUTSKÁ HRDOST** – respondenti všech skupin zde vypovídají o neochotě dnešních skautů nosit skautský kroj při vhodných příležitostech, o nedodržování krojové kázně a o tom, že oni sami nosí celý život na civilním oblečení tzv. lilku (malý odznak skautské lilie), aby okolí upozornili na to, že jsou skauti.

„Není vůbec zvykem mít někde vnější označení, ale jó, placka nějaký beatový skupiny, to se nosí, nebo nějaká legrační placka, to jo. Ale nevidím u nikoho mladýho třeba lilku na klopě.“ B

4. **ANONYMITA SKAUTŮ** – částečně souvisí s nošením skautských krojů, ale týká se dle respondentů i malé propagace na veřejnosti jako jsou vývěsní skřínky, prodej skautských časopisů, propagace skautských akcí a skautingu vůbec ve sdělovacích prostředcích a takřka nulová informovanost veřejnosti.

5. **VEŘEJNÁ SLUŽBA** – oldskauti popisují dobrovolnou službu veřejnosti, jednalo se např. o sbírku na vesničku SOS, pomoc Červenému kříži, v poválečném období pomáhali s ubytováním a stravováním utečenců. Shodují se na tom, že dnes skauti veřejnou službu nevykonávají nebo pouze minimálně.

„Dřív skauti také pořád dělali někde nějakou veřejnou službu, to dneska také nedělají. Když přijela třeba nějaká vzácná státní návštěva nebo pořádali nějaké propagační tábory, tady nějak kolem té Bambiriády se snad trochu prezentujou. Ale je o nich málo, málo jsou na veřejnosti vidět.“ Z

6. **OVLIVNĚNÍ FOGLAREM** – téměř všichni respondenti se shodli na tom, že je v dětství silně ovlivnilo čtení „foglarovek“ (skautské romány od J. Foglara) a časopisů, kterých byl Jaroslav Foglar šéfredaktorem. Většina byla ovlivněna ještě před vstupem do Junáka a vstupovala do oddílu právě pod vlivem četby. Přijetí skautských zákonů pro ně bylo pak samozřejmostí, jelikož byli se skautskou morálkou seznámeni již předem a to tehdy velice populární formou. Ne všichni ale v oddíle našli přesně to, co si zprvu na základě četby představovali.

„Tak já jsem jel na první skautský tábor u Želiva, pod vlivem foglarovek jsem se těšil, jaké hry se tam budou hrát, no a zjistil jsem, že se tam pracuje, že je to prostě dřina... Takže pro mě to ze začátku bylo úplně zklamání, protože jsem si myslel, tady budou

nějaké hry. Ne, tady se muselo pracovat a to byla ta nejdůležitější věc, kterou ten Junák přines.“ D

„Takový základní morální kodex nám daly už předtím foglarovky a ten jsme brali automaticky jako skautské kodex...“ Z

7. **ČASOVÉ MOŽNOSTI DĚTÍ** – dle názoru respondentů jsou dnes děti daleko více časově vytíženy, mají množství různých aktivit, Junák je tak braný jako jeden z kroužků, na který dítě dochází, ne jako životní náplň, jak tomu bylo kdysi. Dnes se docházka na schůzky a výlety musí podřídít časovým možnostem dítěte, zatímco v minulosti se děti v klubovně scházely i mimo schůzky, pomáhaly si vzájemně s učením, aby je rodiče o víkendu pustili na výpravu. Také na víkendy děti odjížděly s rodiči jen ojedinele, takže na výpravách byla hojná účast.

8. **SPONTÁNNÍ POHYB** – zde se od oldskautů dozvídám, že v minulosti trávily děti víc času venku při spontánních hrách, doma se příliš nezdržovaly, zatímco dnes je trend opačný. Dle jejich názoru je tedy skauting pro ně ještě důležitější než v minulosti, protože jim může zabezpečit pohyb venku.

„Můj přítel profesor anatomie říká „Když vidím ty české děti, jak jsou obézní a bez pohybu, ti rodiče si neuvědomují, že ve čtyřiceti budou mít cukrovku.“ ... vymizely všechny ty spontánní hry na ulicích, protože není kde si hrát dneska.“ Z

9. **MANUÁLNÍ ČINNOST** – někteří respondenti spatřují zásadní rozdíl minulých a současných oddílů v množství manuální práce a s tím související manuální zručností. Dle jejich výroků si dříve skauti vyráběli spoustu věcí sami. Nejvíce patrné je to na táborech. Někteří vedoucí se naučili dřevěné stavby na lesní škole a mohli své znalosti a dovednosti předat, ale řada respondentů popisuje, že byli víceméně samouci. Sami si také na táboře vařili a obstarávali nákupy, což dle slov oldskautů dnes téměř vymizelo.

„...obávám se, že z dnešního skautingu se vytratilo takové to – udělej si sám všechno. My jsme přijeli na louku, kde nebylo nic... Byli jsme mladí, nic jsme neuměli, ale naučili jsme se to. Někdy jsme samozřejmě neměli úspěch, ale tím opakováním se to člověk naučí.“ V

10. **NOVÉ STEZKY** – nové stezky souvisí s novým výchovným programem. Respondenti kritizují jejich nejednoznačnost na rozdíl od stezek minulých. V těch bylo předem určeno, co v kterém věku kdo má splnit. Dnešní stezky nechávají skauty, aby si sami stanovili hranice, kterých chtějí dosáhnout.

„Je tam spousta věcí naprosto špatně hodnotitelných. Když to řeknu, kde si to má to 11ti, 12ti leté dítě: kluk, holka hodnotit sám. A ono je to tam tak napsaný, že nevím. Splnil jsem to, nesplnil jsem to...“ Z

11. **SOUČASNÁ SPOLEČNOST** – zde respondenti převážně kritizují dnešní společnost a to z hlediska vyznávání pochybných životních hodnot a nízké morálky. Nedostatečnou propagaci skutečných morálních hodnot a naší historie, zapomenutí na naše hrdiny.

„...ti lidi se ženou za penězma a konzumem a tyhle věci (myšlen skauting) jim tak nepřijdou, že jsou k životu potřebný.“ Z

„...dneska chybí ta kontinuita, mít kladný postoj ke kladným hrdinům. Naše společnost to bohužel postrádá – v tisku nebo někde jinde.“ B

12. **POSTOJ SPOLEČNOSTI KE SKAUTINGU** – respondenti se shodují v tom, že dříve byl postoj veřejnosti pozitivnější, zvláště po obnově Junáka, nadšení ale sláblo, po roce 1989 již nebylo tak silné jako v poválečném období a v roce 1968. Souvisí to s celkovým společenským trendem. V současnosti již nejsou hodnoty, které skauti vyznávají, všeobecně uznávanými hodnotami.

„Myslím, že společnost dnes na skauty pohlíží nepřímo špatně. Jakmile se stane třeba nějaký ten sexuální problém, všude řeknou, že to byl skaut a myslím si, že ne. Snaha je špinit.“ D

13. **INFORMOVANOST SPOLEČNOSTI** - dle názorů oldskautů veřejnost o skautingu příliš neví, skauti splývají s ostatními organizacemi jako jsou ochránci přírody, turistické kluby a pionýři, zatímco v dobách minulých, veřejnost Junáky znala, podporovala je a byla k nim velice vstřícná.

14. **PŘEDPISY** – z rozhovoru s respondenty vyplynulo, že v dnešní době jsou předpisy mnohem přísnější než tomu bývalo dříve. Dle jejich názoru to skautingu škodí, předpisy svazují ruce vedoucím a omezují tak mnohou skautskou činnost. Někteří respondenti uvádějí, že dříve předpisy existovaly také, ale vedoucí se tolik nebáli je obejít a vzít si sami něco na svědomí.

„...situace je nepřehledná téma předpisama, který se musí dodržovat. My jsme si normálně chodili v Želivě pro vodu do studánky, v Handlový jsme pili z potoka.“ D

15. **POLITIKA** – zde někteří oldskauti hovoří o kompromisech, které byli nuceni v době totality přijmout. Politika ovlivnila jejich skautské působení a jejich život vůbec, každý

z nich se se vzniklou situací musel vypořádat sám. Oni sami jako mladí zažili oficiální skauting maximálně 6 let a to s 20 ti letou pauzou. Dnešní oddíly mají za sebou již 25 let nepřerušného trvání, což je z hlediska českého skautingu nejdelší doba. Zmiňují se i o současné politice, která má podle jejich názoru neblahý vliv na společnost.

„Po únoru 48 by se možná ve velkém městě dalo pokračovat, ale na malém městě to nešlo. Tam jsme byli pod neustálým dohledem. Tam něco takového by bylo zneužitý, ze školy by nás povyhazovali a tak.“ D

2.2 Shoda minulého a současného skautingu očima oldskautů seniorů

Tabulka č. 2: Shoda minulého a současného skautingu očima oldskautů seniorů

Kategorie	Případy		
	I	ČI	NI
1. Potřeba skautingu	X	X	X
2. Cíle skautingu	X		
3. Vliv vedoucích	X	X	
4. Důležitost přátelství	X	X	X
5. Síla autentického zážitku	X		
6. Kvalitní lesní školy	X	X	

1. **POTŘEBNOST SKAUTINGU** – respondenti se shodují, že skauting je dnes ještě potřebnější než byl před 100 lety. Stejně jako tehdy je třeba přimět děti k pohybu a pobytu v přírodě a víc než kdy jindy je třeba jim vštípit morální zásady, také výchova k samostatnosti a soběstačnosti je aktuálnější než jindy, protože děti jsou dnes zvyklé na technické vymoženosti, které ovšem vždy při ruce mít nemusí.

„Jinak si myslím, že ten skauting dnes v podstatě neztratil nic ze své potřeby a nic ze své síly, jenom je potřeba to umět, vybírat z toho ty věci který osloví tu dnešní generaci.“ Z

2. **CÍLE SKAUTINGU** – oldskauti ze skupiny I se shodují, že cíle skautingu jsou dnes stejně aktuální jako za doby jejich začátků. Interpretují opět potřebnost pohybu, pobytu v přírodě, nutnost přátelství a možnosti najít v Junáku skutečné, nevirtuální přátele na celý život.
3. **VLIV VEDOUCÍCH** – dle výpovědi respondentů je vedoucí tým nejdůležitějším, kdo určuje, jaký oddíl skutečně bude. Jak děti povede, jakým jim bude příkladem,

je tím, kdo vychovává a určuje směr, kdo má konečnou odpovědnost za předání skautských hodnot a ideálů. Tato skutečnost se nemění, je stejná dnes jako před lety.

„Rodiče mi říkali „Pane Bill, vy máte na ně dobrý vliv, já když řeknu, kdyby tě tak viděl Bill...“ B

4. **DŮLEŽITOST PŘÁTELSTVÍ** – moji respondenti sami zažili přátelství na celý život, ještě dnes v pokročilém věku se schází s přáteli, které si vytvořili v dětství ve skautských oddílech. Dobře znají cenu skutečného přátelství, kdy se mohou jeden na druhého spolehnout i v těžkých chvílích. V současné době má přátelství o to větší význam, že většina dětí tráví volný čas u počítače, kde získají přátele pouze virtuální.

„...společnost je atomizovaná na jednotlivce, který sedí doma u počítače, a má třeba 50 virtuálních přátel, který v životě neuvidí, o který se nemůže opřít a s kterým si nemůže pořádně popovídat z očí do očí, a to znamená, že když se ten člověk dostane do nějaké kritické situace životní, nebude se mít potom o koho opřít, protože nestačí třeba jen ten životní partner, je potřeba ještě přátelské zázemí aby tady bylo.“ Z

5. **SÍLA AUTENTICKÉHO ZÁŽITKU** – oldskauti vzpomínají na vlastní silné zážitky. Pro některé to byla slavnost skautského slibu, pro jiného setkání s liškou v lese. Většina však vzpomíná na skautské tábory a na život v přírodě. Popisují, že skutečný zážitek, který člověk prožije, má daleko větší hodnotu než zážitky zprostředkované, kterých je v dnešní společnosti takové množství. Síla vlastního prožitého zážitku zůstává stejná a nelze ji ničím nahradit.

„...dneska lidi na internetu můžou vidět všechno, můžou vidět nejvzácnější zvířata z divočiny, z džungle a tak dále. Jenže uvidí 100 filmů a nezůstane v nich téměř nic ... ty autentický zážitky, který skauting člověku zprostředkovává, ty v něm zůstávají jako pevná síla schovaný, skrytý v něm.“ Z

6. **KVALITNÍ LESNÍ ŠKOLY** – v současné době mají skauti stejně jako v minulosti kvalitní lesní školy, kde se školí vedoucí oddílů a další činovníci.

„...začínají vyrůstat instruktoři, kteří tím žijou. Tehdejší instruktoři byli letití odborníci, třeba i vysokoškolští učitelé nebo kantoři, kdežto dneska to jsou výborní samouci, kteří vyrostli už ze skautských řad.“ B

2.3 Pozitiva současného skautingu z pohledu oldskautů seniorů

Tabulka č. 3: Pozitiva současného skautingu z pohledu oldskautů seniorů

Kategorie	Případy		
	I	ČI	NI
1. Možnost cestování	X		
2. Technické možnosti	X		X
3. Kvalitní lesní školy	X	X	
4. Ekonomické možnosti	X		
5. Rekonstrukce objektů	X		
6. Svoboda vyjadřování	X		X

- 1. MOŽNOST CESTOVÁNÍ** – respondenti oceňují možnost cest do zahraničí na nejružnější skautská sympozia, výměnné akce a jamboree. Také oceňují možnost skautů cestovat za poznáváním nových krajů.
- 2. TECHNICKÉ MOŽNOSTI** – současná doba přináší do oddílů techniku, které lze vhodně využít.
- 3. KVALITNÍ LESNÍ ŠKOLY** – zde respondenti znovu hovoří o lesních školách, kterých je v současné době mnohem víc než kdy v historii bylo, přestože členů Junáka ubylo a mluví rovněž o jejich dobré kvalitě.
- 4. EKONOMICKÉ MOŽNOSTI** – v současné době mají skauti lepší ekonomické možnosti – čerpají dotace z nejružnějších fondů, mohou získat granty pro svoji činnost, také mají menší problémy se získáním kluboven než v minulosti.
- 5. REKONSTRUKCE OBJEKTŮ** – v mnoha místech si dle mých respondentů skauti opravili nejružnější objekty a získali tak základny pro svoji činnost.

„...v menších místech se všude našly nějaký takový objekty, který si mohli proměnit ve skautský domovy a to někdy je úžasný, co se děje na venkově, co lidi tam dokázali a to je taková ta základní hmotná základna pro tu činnost, aby se mohli scházet, nejen když jdou do přírody.“ Z

- 6. SVOBODA VYJADŘOVÁNÍ** – někteří respondenti se rozpomněli na minulou dobu a oceňují to, co dnešním mladým skautům již přijde samozřejmé – svobodu vyjadřování a tisk bez cenzury.

2.4 Negativa současného skautingu z pohledu oldskautů seniorů

Tabulka č. 4: Negativa současného skautingu z pohledu oldskautů seniorů

Kategorie	Případy		
	I	ČI	NI
1. Nedostatek skautské hrdosti	X	X	X
2. Anonymita skautů	X	X	X
3. Absence veřejné služby	X	X	
4. Nejednoznačnost nových stezek	X		
5. Přísnější předpisy		X	X
6. Nedostatek manuální činnosti		X	X
7. Není výběrovou organizací	X		X
8. Limitování časem		X	
9. Nedostatek vedoucích vysokoškoláků		X	
10. Na táborech vaří kuchaři		X	X
11. Nezáměr o skautské hrdiny		X	
12. Menší náročnost		X	X
13. Neudržování tradic			X
14. Změna znění slibu			X
15. Nejednotná koncepce a vedení			X
16. Horší mezilidské vztahy a vztah k přírodě			X
17. Nedostatek financí			X
18. Podbízení se zábavou			X

Prvních 7 kategorií koresponduje s tabulkou č. 1

- 1. LIMITOVÁNÍ ČASEM** – zde respondenti uvádějí jako nevýhodu omezené množství času určeného na schůzky a ostatní akce. To vede k přesnému plánování jak s časem naložit a brání vedoucím v improvizaci.

„...dneska jsou oddíly, kde už mají celoroční plán, vědí kdy je oddílovka, kdy je jaká výprava, kdy je výlet atd. Je to pro ty rodiče výhoda, ale pro ty děti nic moc, oni jedou podle plánu, mají všechno naplánované předem.“ B

- 2. NEDOSTATEK VEDOUCÍCH VYSOKOŠKOLÁKŮ** – dle názoru oldskautů se dnes vedení oddílů věnuje málo skautů vysokoškolsky vzdělaných, speciálně s pedagogickým vzděláním, kteří by měli dostatek času o prázdninách a mohli na děti profesionálně působit a vzdělávat je.

- 3. NA TÁBORECH VAŘÍ KUCHAŘI** – za další nedostatek respondenti považují, že na

většině skautských táborů dnes vaří kuchaři či vedoucí a děti jen pomáhají. V minulosti vařily výhradně děti a v průběhu roku se na to připravovaly.

„...byl úkol: „Tak kluci, až přijдете domů, tak do příště každéj musíte v kuchyni pomoci mamince. Takže škrábat zeleninu, připravit věci na polévku.“ Příště: „Tak co jsi škrábal za zeleninu? Víš jak vypadá mrkev? A celer taky? A nakrájel jsi to? Jo nekrájel a támhle ten vůbec neškrábal a kdo vařil polévku? Nikdo. Tak do příště.“ A příště: „Pomáhali jste? Tak to příště uvaříte sami za pomoci maminky, ale připravte se, abyste to uměli uvařit sami.“ J

- 4. NEZÁJEM O SKAUTSKÉ HRDINY** – respondenti vyčítají současnému skautingu malý zájem o skautské hrdiny a skautskou historii. Dle jejich názoru ve skautských časopisech chybí informace z oblasti skautské historie.

„Podívej se do našeho skautského časopisu, přitom ten skauting měl úžasný hrdiny, úžasný... Zpravodajská brigáda, vyloženě skautskej bojovej útvar, ktorej se nikdy neprozradil... takových příkladů by bylo bezpočet ... nikde ani zmínka.“ B

- 5. MENŠÍ NÁROČNOST** – v minulosti byly na skauty kladeny vyšší nároky, vedoucí na ně delegoval zodpovědné úkoly, se kterými se museli vypořádat. Dnes jsou podle názoru oldskautů skauti zvyklí přijít už k hotovému.

„Člověk roste mírou úkolů, které je schopen zvládat. Samozřejmě, když to nezvládneš, tak já ti pomůžu, ale ne, že to budu dělat za tebe.“ B

„Dnešní mládež je dost zhýčkaná.“ V

- 6. NEUDRŽOVÁNÍ TRADIC** – zde se v názorech respondenti rozcházejí. Zatímco jedni vyprávějí o tradičních akcích, na kterých dlouhodobě mladé skauty neviděli, jiní popisují barvitě udržování skautských tradic v současném skautském oddíle.

„Na Orlovy jezdíme na jeden den, ze začátku jsme chodili z Ledče pěšky a šli jsme přes Sluneční zátoku, přes Stvořidla do Smrčného a ze Smrčného do Koňkovic nahoru ke studánce, tam jsme rozdělávali oheň vždycky. Zajímavý je, že ti mladí, ti s náma nechodili...“ S

„Překrásně třeba slavíme dvaadvacátý únor, mezinárodní den skautek, my jsme tam pozvaný mezi ty mladý a oni třeba dělaj, každá má svíčičku, daj to do kruhu a teď je u toho jako povídání krásný a každá tu svíčičku tam jako položí.“ T

- 7. ZMĚNA SLIBU** – oldskauti kritizují nové znění slibu a přiklání se k původní verzi, podle jejich vyjádření je současná verze těžko pochopitelná.

„V našem slibu je milovati vlast svou a sloužiti jí věrně v každé době. A to si nejsem jistá, že dnešní mládež, která udělá skautský slib, kde slibuje něco Pravdě a Lásce, kde se mě ptaly některý děti, co to vlastně je, takže my jsme věděli, co to je. Milovati vlast svou, to každej mladej člověk ví co to je. Ale Pravdu a Lásku si každej nedovede konkrétně představit.“ V

- 8. NEJEDNOTNÁ KONCEPCE A VEDENÍ** – respondent vypráví, že dnešní skauting je nejednotný, nemá centrální vedení a existuje jen pár oddílů, které vzájemně o sobě nevědí.

„Dnešní skauti nemají jednotnou koncepci a nemají, aspoň co já vím, jednotné vedení, jsou to takové drobné oddíly, o kterých jako něco vím, že existují, ale jsou separované.“ J

- 9. HORŠÍ MEZILIDSKÉ VZTAHY A VZTAH K PŘÍRODĚ** – v současnosti se lidé k sobě hůř chovají, hlavně silnější ke slabším. Mladí skauti ovládají výborně elektrotechniku, ale o přírodě toho příliš nevědí.

- 10. NEDOSTATEK FINANČÍ** – dle respondenta stát neprojevuje o mládež zájem, nepodporuje skauty. V minulosti mohli skauti získat finance od velkých státních podniků a závodů. Dnes mnoho skautských akcí končí z nedostatku prostředků.

„Dneska je to horší, než to bylo, protože 13. ročník memoriálu Jana Tleskače, který byl koncem roku v Emauzích, končí. Důvod – sponzoři, peníze, město, pronájem sálu...“ J

- 11. PODBÍZENÍ SE ZÁBAVOU** – respondent poukazuje na množství zábavy v Junáku, kterou se mládeži dle jeho slov podbízí, na rozdíl od doby minulé.

„Dnes se skauting mládeži a dětem podbízí neustálou zábavou. Náš skaut byl o práci, nebylo to jak psal Foglar.“ D

2.5 Názory na genderové uspořádání v oddílech a na mezigenerační setkání

V rámci osobních rozhovorů jsem se respondentů dotázala na dvě konkrétní otázky.

1. Jaký je váš názor na genderové uspořádání v oddílech?

2. Co si myslíte o mezigeneračních setkáních skautů a oldskautů a možnosti spolupráce?

U první otázky se většina jednoznačně přiklonila k jednopohlavnosti v oddíle, koedukovanost propagují až v roverském věku. Uvádějí, že s chlapci se dají dělat daleko náročnější činnosti než s děvčaty. Od zimních přechodů hor po velké táborové stavby a fyzicky náročné činnosti.

„...já jsem věděl, že kluci potřebují chlapeckou, mužskou výchovu, tvrdou výchovu. Ti kluci potřebují skutečně pořádně dávat zabrat a to s děvčatama není možný... A pak jsem viděl, že mezi těma klukama a holčkama to pak začne jiskřit a to trochu ubírá tomu našemu programu.“ Z

Respondenti vypovídají, že je lepší věnovat se buď ryze klučičí nebo holčičí činnosti. Respondentky vzpomínají na dívčí tábory, kde se věnovaly víc ručním pracím a tanečkům, i ony musely sice vykonávat mužské práce, ale dělaly je po svém. Nejčastěji popisují hluboké přátelství, které se na takových akcích vytváří.

„Nikdy smíšený tábor není schopen dát takový dojem vzájemný, jako když je klučičí nebo holčičí. Protože ti kluci si vytvoří vztah, ale jak tam jsou holky, buď se vytahují, nebo - „ty kluci jsou blbí, že jo?“ Tohle není otázka jen sexuality, ale vůbec budování osobnosti, chlapeckého myšlení nebo zase dívčího myšlení“ B

Na otázku významu mezigeneračního setkání opět odpověděla většina dotazovaných pozitivně. Respondenti se domnívají, že jejich generace by mohla mnohé dnešní mládeži říct a předat. Na další otázku, zda by byli ochotni se s mládeží sejít, znovu odpověděli pozitivně a projevíli velkou ochotu a to i ti, kteří se současnými skauty do styku nepřicházejí a více se o ně nezajímají.

„Já myslím, že taková beseda by byla pro ně zajímavá. Jednak by se ptali na věci, které byly ... na venkově dřív platilo heslo – starej vůl učí mladého tahat.“ J

3 Interpretace dat

3.1 Informovanost oldskautů seniorů

Z analýz rozhovorů s respondenty mého šetření – oldskauty seniory – nepřímo vyplývá nízká úroveň jejich informovanosti o realitě dnešního skautingu, ač se jedná o lidi, kteří se o skauting zajímají a mnozí jím aktivně žijí, byť na úrovni seniorů. Vše nasvědčuje tomu, že nedochází k náležitému předávání informací mezi skauty a oldskauty seniory. Zde vnímám souvislost s myšlenkou zmíněnou v kapitole „Věková a osobnostní specifika“ (kap. 1.3.1), poukazující na obecný pokles zájmu většiny seniorů o aktuální dění v jejich okolí.

Z celého šetření je dále patrné, že oldskauti senioři smýšlejí o činnosti a výchově v oddílech v minulosti pozitivněji než v oddílech současných, u nichž shledávají spíše negativa. Nejpozitivněji nahlíží na současný skauting podskupina, která se o něj zajímá a je o něm informována více než skupiny ostatní (=skupina I). Respondent zajímající se ze současného skautingu pouze o lesní školu smýšlí pozitivně pouze o oblasti vzdělávání skautských činovníků, tedy opět o oblasti, o níž je informován (= skupina ČI). Z toho lze usoudit, že míra pozitivního smýšlení o současném skautingu ze strany mých respondentů je přímo úměrná míře jejich informovanosti o praxi a podmínkách práce současných skautských oddílů.

Informovanost hraje důležitou úlohu při utváření názorů na určitý jev. Dobře informovaný jedinec se cítí být do děje více vtažen a chápe lépe souvislosti. Např. respondentka, jejíž vnuk je vedoucím skautského oddílu, pohlíží na nové možnosti jako na pozitiva: *„...je krásné, když se skauti mohou sejít na mezinárodním, třeba světovém jamboree, vnuk byl na jamboree v Anglii a přijel nadšen. Musí tam být nádherná atmosféra. I ta moderní technika se dá dobře využít, může se třeba z akce natočit video. Nebo měli na táboře solární panel na ledničku. Také mohou cestovat a navštěvovat skauty po celém světě, to my jsme bohužel nezažili.“* P

Naopak respondent, který se o současnou práci v oddílech nezajímá, vnímá tutéž kategorii negativně. *„Myslím, že tahle ta dnešní doba tomu Junáku škodí...“* D

3.2 Rozdíly

Mezi hlavní rozdíly skautingu v minulosti a v současnosti, na kterých se shodly všechny tři podskupiny respondentů, patří

- a) míra vlivu Jaroslava Foglara,
- b) prožívání skautské hrdosti,

c) zviditelnění skautů na veřejnosti,

d) postoj společnosti ke skautingu.

Následující odstavce přinášejí podrobnější interpretaci k uvedeným kategoriím.

a) Otázka **ovlivnění skautů minulé generace Jaroslavem Foglarem** je jednou z těch, na které jsem se plánovaně nedotazovala, a přesto o ní spontánně hovořilo osm z devíti dotazovaných. Z toho vyplývá, že tuto kategorii považují respondenti za velice důležitou. Kromě čtení klasických „foglarovek“ ovlivnil respondenty i fenomén klubů Mladého hlasatele, které si mnozí založili dříve, než měli možnost do Junáka vstoupit. I přes obrovskou popularitu tehdejšího bestselleru patří dnes „foglarovky“ minulosti a dnešní skauti již jejich vlivu masově nepodléhají.

b) Případy rovněž shodně interpretují rozdílnost **prožívání skautské hrdosti** v minulosti a současnosti. V dobách jejich mládí se skauti snažili na sebe pozitivně upozornit, ke skautingu a oddílu se hrdě hlásili, skautský kroj nosili při každé vhodné příležitosti, a to jak děti, tak dospělí.

„V mém oddíle šli kluci tak daleko, že chtěli, aby měli všichni stejné torny a tak si sehnali telata. Jít na nedělní výlet bez krojů, to neznám.“ B

Těmito vnějšími znaky vyjadřovali skauti svoji příslušnost ke skupině a hrdost na to, že se stali jejími členy. Skautem mohl být pouze ten, kdo se řídil skautskými zákony a dodržoval pravidla oddílu, tedy člověk veskrze charakterní. Tehdejší skautování bylo více o práci než o hrách, k mnoha věcem si skauti museli dopomoci vlastním přičiněním, ale právě to je jako skupinu stmelovalo a posilovalo jejich skautskou hrdost. Z výpovědí respondentů vyplývá, že podle jejich názoru dnešní skauti tuto hrdost postrádají. Např. díky tomu, že „přijdou k hotovému,“ nepocítují hrdost nad výsledky své práce. Ke skautingu se nehlásí, chodí bez označení, skautské kroje nosí sporadicky a i když je mají, nejsou náležitě upraveni. Veřejnost často ani neví, že se jedná o skauty – oldskauti senioři to nazývají „anonymitou skautingu“. Naopak moji respondenti – oldskauti senioři – nosí i v současnosti na civilním oděvu malý skautský odznak.

c, d) Podskupiny oldskautů seniorů se dále shodly na tom, že **postoj společnosti** ke skautingu je dnes horší než v minulosti. Souvisí s celkovým stavem společnosti, která se orientuje více na materiální hodnoty a morální zásady spíše opomíjí. O činnosti skautů získává společnost málo informací, a tak její smýšlení a postoje částečně ovlivňuje právě jistá „anonymita skautingu“.

3.3 Shody

Co se týče shody skautingu minulého se současným, zde byli respondenti zdrženlivější. Na rozdíl od analýzy týkající se rozdílů, kde respondenti interpretovali 15 kategorií, se zde objevilo kategorií pouze šest, tedy méně než polovina. Z toho vyplývá, že oldskauti senioři shledávají více než dvojnásobek rozdílů oproti shodám současného a minulého skautingu. Všechny tři případy shodně interpretovaly kategorie **potřeba skautingu** a **důležitost přátelství**, které jsou podle jejich názorů stejně potřebné v současnosti jako v minulosti. Dnešní děti a mládež mají mnoho povrchních přátelství, ale často jim chybí skutečný přítel, na kterého se mohou vždy spolehnout. Skauting dnes stejně jako před lety nabízí, kromě aktivního života založeného na kladných morálních principech, pohybu a pobytu v přírodě, také možnost získat skutečné přátele na celý život.

3.4 Pozitiva a negativa

Z porovnání množství kategorií, plynoucích z rozhovorů s respondenty je zjevné, že oldskauti senioři shledávají v praxi skautských oddílů v současnosti třikrát více negativ než pozitiv. Zatímco u pozitiv hovořili o šesti kategoriích (na žádné se však neshodly všechny případy), u negativ se objevilo kategorií osmnáct (zde došlo ke shodě všech tří případů u dvou kategorií, které byly součástí kapitoly 3.2)

3.5 Genderové uspořádání a mezigenerační setkání

Otázku **genderového uspořádání** v oddíle jsem posuzovala samostatně. V minulé době byly skautské oddíly pouze jednopohlavní – dívčí nebo chlapecké. Jelikož současný skauting uznává jak oddíly jednopohlavní, tak koedukované, nepohlížela jsem na tento aspekt jako na hlavní rozdíl mezi současným a minulým skautingem. Respondenti ve většině upřednostňovali oddíly jednopohlavní, tak jak je pamatují z dob svých skautských začátků (viz kap. 2.5).

Svoje specifické místo měla také závěrečná otázka možnosti a významu **mezigeneračního setkání**. Také zde odpověděla většina respondentů pozitivně a projevila velkou ochotu se s mladými skauty setkat (viz kap. 2.5). Jelikož sama občas přicházím do styku se skautskými vedoucími, dotázala jsem se na jejich názor na mezigenerační setkání. Ve všech případech se mi dostalo kladné odezvy, v jednom případě už jsem dokonce poskytla spojení na jednoho z ochotných respondentů (s jeho souhlasem). Myslím, že pro mládež by bylo přínosné poznat kořeny skautingu a slyšet vyprávění těch, kteří stáli téměř u jeho zrodu.

4 DISKUZE

Při výběru vzorku bylo složitější najít oldskauty seniory, kteří jsou o současném dění ve skautských oddílech informováni, než oldskauty seniory neinformované. Vzorek jsem rozdělila do tří případových skupin (informovaní, částečně informovaní a neinformovaní) až po analýze rozhovorů, čímž došlo k tomu, že všechny skupiny nejsou zastoupeny stejným počtem respondentů. Postupovala jsem tak z důvodů jisté výjimečnosti vzorku. Jsem si vědoma toho, že mnou zkoumaný vzorek není dostatečně velký, aby bylo možno vyvozovat z něj obecné závěry.

Vzhledem k věku respondentů zajisté nebylo vhodné přerušovat spontánní tok jejich myšlenek při rozhovoru. Proto docházelo k tomu, že mnozí hovořili i o tématech, na která bych se sama nezeptala. To se posléze ukázalo jako přínosné, neboť došlo k situaci, kdy více respondentů interpretovalo stejné téma, které pro mne vyvstalo jako důležitá otázka a já jej následně do svého výzkumu zařadila jako nosné a obohacující. Na všechny kategorie, které jsou uvedeny v tabulkách 1–4 jsem se tedy přímo nedotazovala, některé vyplynuly z rozhovorů.

Nečekaným přínosem šetření bylo širší spektrum informací, získaných díky volnému toku myšlenek respondentů. Pouhým zodpovídáním byt' otevřených otázek bych pravděpodobně tolik informací neobdržela. Rovněž se takto podařilo zjistit, které aspekty považují oldskauti za nejdůležitější, o kterých mají potřebu sami hovořit a první jim vytanou na mysli.

Šetření by se dalo rovněž doplnit a prohloubit zaměřením otázek na konkrétní oblasti (např. tradice, symbolika). Tím bychom získali více dat o dílčích aspektech. V rámci časových možností však nebylo možné vést s respondenty rozhovory opakovaně a tak prohlubovat mé poznání o jednotlivostech skautingu. Pro účely šetření bylo navíc podstatnější zjistit celkovou podobu názorů oldskautů seniorů na dnešní skauting.

Zpětně si uvědomuji, že genderové uspořádání by bylo možné zařadit jako kategorii k dotazu na odlišnosti mezi skautskými oddíly v minulosti a v současnosti. Odlišnost spočívá v tom, že oddíly dnes mohou být smíšené, což v minulosti neexistovalo. Ale respondenti sami se o této odlišnosti ani v jednom případě nezmínili, všem jsem se musela tuto otázku položit. Ve své práci jí proto uvádím pouze jako zajímavost, nikoli jako respondenty vnímaný hlavní znak odlišnosti mezi minulým a současným skautingem.

V průběhu realizace výzkumného šetření jsem dospěla k úvahám o tom, jak směřovat další, navazující výzkumy. Bylo by jistě zajímavé dotázat se na sledované kategorie současných skautů, případně uskutečnit identický výzkum s dnešními skauty, zjistit jejich názory na oldskauty a jejich dobu a oba výzkumy následně porovnat.

Stejný vzorek oldskautů seniorů by bylo možno zkoumat z mnoha dalších hledisek. Například s ohledem na přínos skautingu a jeho přispění k pocitu naplnění v seniorském věku či k zachování vitality a celkového zdraví. Bylo by též možné porovnat z těchto hledisek skupinu oldskautů s jinou skupinou seniorů. Bez zajímavosti nezůstává ani problematika názorů oldskautů, začínajících svoji skautskou činnost v roce 1968, na oldskauty seniory a na skauty současné.

V závěrečné fázi mého výzkumu vyšla u nakladatelství Mladá fronta kniha Skautské vize, která vznikla na základě kavářenských debat s významnými osobnostmi, jejichž života se různou měrou dotkl fenomén skautského hnutí. Někteří z dotazovaných jsou dodnes ve skautingu aktivní. (www.kosmas.cz) Uvědomuji si, že by bylo možné můj výzkum obohatit o poznatky čerpané z této knihy.

5 ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce bylo zjistit názory oldskautů seniorů, začínajících svou činnost v poválečném období, na výchovu a činnost v současných skautských oddílech.

Teoretická část byla důležitá právě pro pochopení okolností vzniku Junáka a toho, čím kategorie oldskautů seniorů procházela od poválečných let až do současnosti. Skupinu oldskautů seniorů jsem si vybrala s cílem zjistit jejich názory na současný skauting a upozornit na to, že právě oni jsou nositeli mnoha hodnot, které současná společnost často postrádá.

Pro realizaci svého úkolu jsem zvolila hloubkové, polostrukturované rozhovory, ze kterých vyplynuly kategorie vypovídající o názorech oldskautů seniorů na výchovu ve skautských oddílech v současnosti.

Z provedeného šetření vyplynulo, že původní podoba skautingu se od podoby současné výrazně odlišuje. Zdálo by se, že dnešní skauti mají pro svou činnost lepší podmínky než měli respondenti mého šetření – oldskauti senioři. Ve výsledku jsou však podmínky pouze odlišné. Oldskauti senioři začínali v době pro skautování víceméně ideální – už výše zmíněný materiální nedostatek a nutnost ke všemu si dopomoci vlastní snahou, skautské skupiny tmelil. Skauti měli také více možností zažít v přírodě skutečná dobrodružství. Ukazuje se, že tyto podmínky byly pro jejich vlastní rozvoj velice příznivé. Pro skauty té doby bylo snazší zvnitřnit si skautský zákon, protože oproti současnosti korespondoval s obecně uznávanými morálními hodnotami.

Ač se jeví život v dnešní společnosti mnohem snazší, je to právě ona „snadnost“, která je v mnohém dnešním skautingu na obtíž. Málo překážek k překonávání, konzumní postoj většiny společnosti a současné trendy (propagace půjček místo šetrnosti, střídavá péče místo udržení rodiny aj.) způsobují, že zvnitřnění skautských hodnot je mnohem komplikovanější než tomu bylo v minulosti.

Stejně jako mé respondenty i dnešní skauty utváří jejich doba, skauting se mění s ní a to je jeho šance na přežití. Dnešní mladí skauti uznávají stejný skautský zákon jako jejich předchůdci, ale jejich cesta k němu je složitější. Skauti mají v dnešní době na jedné straně hodně možností, ale na druhou stranu o řadu z nich přišli. Mají ovšem příležitost se o nich alespoň dozvědět a nechat se jimi inspirovat.

Smysl své bakalářské práce vnímám ve zjištění a zdokumentování postojů oldskautů seniorů k současnému skautingu. Za největší přínos považuji zjištění, že většina mých respondentů je ochotna se s dnešními skauty setkat a podat svědectví své doby. Taková setkání by mohla vést skauty k zamyšlení, zda některé jevy, které se ze současné společnosti vytrácejí, by neměli právě oni posílit. Vzájemná setkávání by mohla obohatit jak současné skauty, tak i

oldskauty seniory, kteří by dostali možnost předat své zkušenosti, seznámit se lépe se současným skautingem a vidět, že jejich skautské snažení mělo smysl. Dle mých zjištění by i mladí skauti taková setkání uvítali, důležité je však začít o nich včas jednat. Je nutné si uvědomit, že po generaci poválečných skautů následuje dvacetiletá pauza a další svědectví lze získat až od skautů z roku 1968, ale to byl již jiný skauting, jiná doba.

Příbuzný výzkum provedla I. Hajslerová z Masarykovy univerzity v Brně ve své bakalářské práci Hodnotové orientace oldskautů seniorů (2014). Stejně jako v mém výzkumu se i v její práci objevuje tvrzení oldskautů, že dnešní společnost vyznává jiné, povrchnější hodnoty a je více materiálně zaměřena. Ve shodě s mým šetření došla i tato práce k závěru, že nejdůležitějším cílem oldskautů je být ve stáří prospěšný ostatním, což koresponduje se zjištěnou ochotou mých respondentů scházet se s mladými skauty a předávat jim své zkušenosti.

V průběhu mého výzkumu se začala podobná setkání uskutečňovat, byť zatím v omezené míře. Přibývá těch, kteří si uvědomují důležitost čerpání informací z historie, které mohou nejlépe zprostředkovat dosud žijící pamětníci.

Přínosem práce pro obor, který studuji (pedagogika volného času), je zmapování využití volného času v rámci Junáka v minulosti a současnosti.

V neposlední řadě byl proces přípravy a realizace této práce přínosem i pro mne. Poznala jsem celou řadu zajímavých lidí a jejich osudů. Díky nim jsem na vlastní oči viděla, jak celoživotní fyzická i psychická činnost vede spolu s mravními hodnotami ke spokojenému aktivnímu stáří. Těchto poznatků hodlám využít i ve své budoucí pedagogické dráze.

LITERATURA A PRAMENY

BADEN-POWELL, R., 2007. Skauting pro chlapce. Praha: Junák – svaz skautů a skautek ČR. ISBN 978-80-86825-21-3

DUCHOVNÍ ODBOR JUNÁKA, 2001. Myšlenkové základy skautingu. Druhé opravené a doplněné vydání. Praha: Junák – svaz skautů a skautek ČR. Edice vůdcovská zkouška, sv. 1. ISBN 80-86109-73-9.

DOSTÁL, V., 2012. Ideové pilíře skautingu. In: NOSEK, V., S. JANOV, V. DOSTÁL, R. ŠANTORA ed. Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu. Praha: Mladá fronta; Junák. s. 24, 26. ISBN 978-80-204- 2622-2, ISBN 978-80-86825-72-4.

ERIKSON, E. H., 2002. Dětství a společnost. Praha: Argo. ISBN 80-7203-380-8.

HAJSLEROVÁ, I., Hodnotová orientace oldskautů. Brno, 2014. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Pedagogická fakulta. Katedra sociální pedagogiky. Vedoucí práce M. KUROWSKI.

JANEČKOVÁ, H., VACKOVÁ, M., 2010. Reminiscence, Využití vzpomínek při práci se seniory. 1. vyd. Praha: Portál, s. r. o. ISBN 978-80-7367-581-3.

JUNÁK – ČESKÝ SKAUT, Z. S., 2014. Stanovy spolku schválené XIV. Valným sněmem Junáka v Litomyšli dne 29. 3. 2014.

KOLEKTIV HISTORICKÉ KOMISE PŘI ÚSTŘEDNÍ RADĚ JUNÁKA – SVAZU SKAUTŮ A SKAUTEK ČR, 1999. Historie skautingu, Cestou k pramenům, edice vůdcovská zkouška. 2. upravené vyd. Praha: Junák – svaz skautů a skautek ČR. ISBN 80-86109-27-5.

KUBÍKOVÁ, P. A KOL., 2014. Skautské odkazy, Metodika výchovy historií. 1. vyd. Praha: Junák – svaz skautů a skautek ČR. ISBN 978-80-7501-062-9.

NOSEK, V., 2012d. Dodatky. In: NOSEK, V., S. JANOV, V. DOSTÁL, R. ŠANTORA ed. Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu. Praha: Mladá fronta; Junák. s. 243 - 244. ISBN 978-80-204- 2622-2, ISBN 978-80-86825-72-4.

NOSEK, V., JANOV, S., DOSTÁL, V., ŠANTORA, R. ed. 2012c. První krůčky. In: NOSEK, V., S. JANOV, V. DOSTÁL, R. ŠANTORA ed. Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu. Praha: Mladá fronta; Junák. s. 54–68. ISBN 978-80-204-2622-2, ISBN 978-80- 86825-72-4.

NOSEK, V., 2012b. Počátky junáctví. In: NOSEK, V., S. JANOV, V. DOSTÁL, R. ŠANTORA ed. Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu. Praha: Mladá fronta; Junák. s. 32–37. ISBN 978-80-204- 2622-2, ISBN 978-80-86825-72-4.

NOSEK, V., 2012a. Předchůdci a zakladatelé skautingu. In: NOSEK, V., S. JANOV, V. DOSTÁL, R. ŠANTORA ed. Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu. Praha: Mladá fronta; Junák. s. 15–19. ISBN 978-80-204-2622-2, ISBN 978-80-86825-72-4.

NOSEK, V., 2012e. Válečná odysea. In: NOSEK, V., S. JANOV, V. DOSTÁL, R. ŠANTORA ed. Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu. Praha: Mladá fronta; Junák. s. 121 - 122. ISBN 978-80-204- 2622-2, ISBN 978-80-86825-72-4.

NOSEK, V., 2012f. Zlatá léta. In: NOSEK, V., S. JANOV, V. DOSTÁL, R. ŠANTORA ed. Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu. Praha: Mladá fronta; Junák. s. 115. ISBN 978-80-204- 2622-2, ISBN 978-80-86825-72-4.

ŘÍČAN, P., 2006. Cesta životem, Vývojová psychologie. 2. přeprac. vyd. Praha: Portál, s. r. o. ISBN 80-7367-124-7.

ŠVAŘÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K., 2007. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Praha: Portál, s. r. o. ISBN 978-80-7367-313-0.

VOSÁTKA, M., 1946. Skautský rok. Praha: Kropáč a Kucharský.

ZAHRANIČNÍ ODBOR JUNÁKA, 2005. Skauting – tématické číslo: Mezinárodní rozměr skautingu. 1. vyd. Praha: Junák – svaz skautů a skautek ČR. ISSN: 1210-9827.

ZAJÍC, J., 2000. Myšlenkové základy skautingu, edice vůdcovská zkouška. Praha: Junák – svaz skautů a skautek ČR. ISBN 80-86109-40-2.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Charta českého skautingu 2005

Příloha B – Vize Junáka do roku 2022

Příloha C – Skautský slib

Příloha D – Skautský zákon

Příloha E – Skautská výchovná metoda

Příloha F – Seznam respondentům

Příloha G – Otázky k rozhovorům

Příloha H – Příklad rozhovoru

Příloha I – Fotografie

Příloha J – Ukázka z kroniky Ledečských skautů z r. 1948–194

Příloha A

TRADICE, KTERÁ MÁ PULS

VIZE JUNÁKA DO R. 2022

JAK JSME NA TOM?

Daří se nám. Junáku od r. 2006 narůstá počet členů. Dorůstají a nadále se registrují první generace dospělých, kteří skautovali v 90. letech. Roste počet dětí, které vstupují do oddílů. Junák přes názorovou pestrost drží pevně pohromadě. Za posledních pět let se podařilo zastavit propad, změnit mnohé na tváři skautingu i na fungování Junáka.

Skončily záchranné práce. Už nebojujeme o přežití, už se nemůžeme vymlouvat na dopady v podobě trvalých ozvěn minulých křivd. V průběhu posledních několika let jsme se z organizace, která je na ústupu, stali organizací rostoucí, kumulující obrovský potenciál vůči realitě dneška a dnešní společnosti. S potenciálem se pojí i naše současná odpovědnost za to, čím Junák je a čím se v budoucnu stane. Je opět čas pohlédnout k horizontu a ptát se: jaká cesta se před námi otevírá.

TRADICE, KTERÁ MÁ PULS

Zacházíme s tím, co se v životě společnosti stává čím dál více vzácnou komoditou. Zprostředkováváme reálný prožitek, opravdovost v prožívání ideálů, kontakt s krásou přírody i možnost navázat opravdové vztahy, které vydrží celý život. Společnost se překotně vyvíjí, ale tyto potřeby zůstávají jako stále konstanty v životě jedince jakéhokoli věku.

Občas se zdá jako nepřekonatelný problém skloubit vlastní stoletou tradicí se schopností přizpůsobit se společenským změnám. Je nepochybné, že v některých věcech musíme jít takřikajíc s dobou. Stejně nepochybné ale je, že se nesmíme zpronevřit ideálům, jejichž uchování bylo v minulosti vykoupeno pohnutými osudy mnoha skautů a skautek. Obojí, aktuálnost i tradice, může a musí být v symbióze. Z naší jedinečné historické zkušenosti musíme stále čerpat poučení a zároveň s elánem hledat nové cesty k myšlení a srdcím mladých lidí.

DO ROKU 2022

Budme organizací, která je sebevědomá, váží si svého přínosu společnosti, nachází oporu v demokracii a o demokracii se zasazuje.

Budme organizací, která nabízí přitažlivou možnost smysluplně trávit volný čas, žít v duchu skautského zákona a nebojí se postavit aktuálně módním společenským trendům, pokud nejsou v souladu s jejími principy.

Budme organizací, která je otevřená všem potenciálním zájemcům o skauting. Organizací, jejíž členové mají radost ze skautingu a z dobře odváděné práce.

Budme organizací, která je dostatečně odbornou v oblasti výchovy. Organizací, která je na tomto poli schopná vytvářet i přijímat podstatné trendy.

**ABYCHOM BYLI
V NÁSLEDUJÍCÍCH
LETECH ÚSPĚŠNÍ,
JE TŘEBA:**

1. Mít na paměti, že smyslem veškerého našeho konání je podporovat rozvoj mladých lidí a nabízet skauting jako podstatný příspěvek ke kvalitnímu prožívání života.
2. S důvěrou se opírat o to, co je ve skautingu základní, o principy a výchovnou metodu.
3. Usilovat o to, aby skauting bez rezignace na ideály byl aktuální, poutavou formou výchovy a trávení volného času.
4. Bavit se skautingem, mít radost z dobře odvedené práce a vytvářet živoucí přátelské společenství.

**V NÁSLEDUJÍCÍCH
OBLASTECH
CHCEME:**

JUNÁK A VÝCHOVA

- Hrát roli alternativy k pohodlnému trávení volného času.
- Vytvářet prostor, kde se setkávají různé výchovné trendy.
- Být aktivním a sebevědomým účastníkem odborné diskuse v oblasti výchovy.
- Pravidelně reflektovat nástroje programu a zavádět nové poznatky.
- Stát se jednou z prvních variant při volbě volnočasové aktivity pro děti.

JUNÁK JAKO ORGANIZACE

- Být schopni reflektovat, jak se nám naše práce daří.
- Vytvářet efektivní prostředí, které slouží v první řadě tomu, aby vedoucí mohli co nejvíce času věnovat práci s dětmi.
- Růst, nejen počtem členů ale i okruhem sympatizantů a podporovatelů.
- Být maximálně soběstační, nezávislí na státu a jiných institucích.
- Vytvářet partnerství a spolupracovat s dalšími organizacemi, které se zabývají výchovou.

JUNÁK A JEHO ČLENOVÉ

- Posilovat pocit sounáležitosti a chuť podílet se na přítomnosti i budoucnosti Junáka
- Těžit z toho, že Junák je výjimečným organismem, kde spolupracují mnohé generace, vytvářet prostor pro sdílení zkušeností a elánu.
- Být otevřený co největšímu spektru potenciálních zájemců o skauting, být schopní do činnosti zapojit i různým způsobem znevýhodněné.

JUNÁK A SPOLEČNOST

- Znat potřebu společnosti a být schopni je zohledňovat v tom, co děláme.
- Být ve službě společnosti, motivovat členy k aktivnímu občanství na regionální i celostátní úrovni.
- Být schopní k tématu skautingu přitahovat významné osobnosti společenského i kulturního života.
- Dávat k dispozici a zprostředkovávat naši unikátní historickou zkušenost.
- Být si vědomi propojení skautingu s tradicí demokracie a usilovat o její rozvoj, stavět se na obranu proti různým trendům, které ji ohrožují.

Pošli nám své připomínky, zapoj se do diskuse o budoucnosti Junáka. Vše podstatné najdeš na www.skaut.cz/strategie.

Příloha B

CHARTA

českého skautingu na počátku 21. století

Je český skauting starý nebo mladý? Když je člověku dvacet, rozpíná křídla své budoucnosti a cítí, co vše ještě může a chce dokázat. Má málo zkušeností, ale hodně sil a hlavně touhu letět dál a výš. Když je člověku devadesát, jeho dílo je téměř hotové a stává se odkazem příštím generacím. Českému skautingu již devadesát bylo.

Je tedy starý nebo mladý? Záleží na nás. Můžeme si vybrat jen minulost a být jen starí, nebo jen budoucnost a být jen mladí. Ale máme i jedinečnou možnost přijmout obojí a být starí svou zkušeností a oprávněnou hrdostí na to, co už jsme dokázali, a mladí rozepjatými křídly a touhou letět dál a výš.

Naše zkušenost je v mnoha ohledech jedinečná. Český skauting je vyvzdorovaný a vykoupený. Odvaha, úsilí i důvtip, s jakým čeští skauti přetrvali léta krajní nepřízně, vytvořily pevný základ, o který se dnes můžeme opírat při překonávání problémů a překážek. A chceme-li zůstat minulosti věrni, musíme rozepnout křídla a letět.

Skauting je myšlenkou

živoucí a burčující. Nenechává lidi tam, kde jsou, ale vede je dál a výš, protože je promyšleným systémem výchovy a sebevýchovy.

Díky němu vyrůstají z dětí lidé, kteří se stávají pilíři občanské společnosti, jsou ochotní a schopní utvářet svět kolem sebe k lepšímu.

- Lidé charakterní a zodpovědní, kteří věří, že život je příležitost ke službě.
- Lidé otevření budoucnosti a schopní na sobě stále pracovat.
- Lidé činorodí a rozhodní, nenechající se vláčet okolnostmi, ale aktivně utvářející svůj život.
- Lidé praktičtí a tvořiví, kteří umějí najít řešení a dotáhnout je do konce.
- Lidé samostatní, schopní postarat se o své potřeby a zároveň otevření spolupráci s druhými.
- Lidé plně zapojení do života v různých společenstvích, snažící se o dlouhodobé rozvíjení vztahů, vytváření pevných vazeb a sítí vzájemné podpory.
- Lidé, kterým nechybí sebedůvěra a radost.
- Lidé, kteří uznávají duchovní hodnoty přesahující materiální svět a dávající životu smysl a směr.

K výchově takových lidí musí směřovat naše výchovné prostředky. Právě takoví lidé jsou nadějí lidského společenství bez ohledu na hranice států a rozdíly kultur. Jejich činnost ve prospěch okolního světa je tím, co dává myšlence skautingu smysl - ať už na prahu dospělosti ze skautské organizace odejdou nebo ne.

Junák je organizací,

která dává skautskému hnutí řád i prostor nezbytný pro co nejlepší využití společných sil.

Junák proto musí být:

- Pevně zakotven v poslání, principech a metodě, které za bezmála jedno století osvědčily svoje kvality a jsou vyjádřeny jak v ústavách světových skautských hnutí, tak ve Stanovách Junáka.
- Otevřený všemu, co dobře slouží k naplnění poslání a je v souladu s principy a metodou skautingu.

- Současný, posuzující výchovné prostředky nikoliv podle toho, jak sloužily včera, ale jak slouží dnes a jak mohou sloužit zítra.
- Pestrý a rozmanitý, respektující různost cest vedoucích ke společnému cíli a v jinakosti nevidět nebezpečí, ale obohacení.
- Přitažlivý pro mladé lidi a uznávající, že skauting patří především jim, má naplňovat jejich potřeby a touhy.
- Uznávaný společností pro své kvality a výsledky výchovné práce, které dokáže sdělovat srozumitelným a přesvědčivým způsobem.
- Silný svými možnostmi i rostoucím počtem členů, který je odrazem dlouhodobé kvality programu, nikoliv laciné nabídky.

Patnáct let po své obnově je Junák - svaz skautů a skautek ČR živou a silnou organizací, ale přesto čelíme několika výrazným problémům. Ještě šest let zbývá do chvíle, kdy se začne počítat druhé století našeho trvání.

Chceme, aby Junák byl organizací s pevnými hodnotovými základy na straně jedné, a s moderními, přitažlivými formami a prostředky na straně druhé.

Chceme, aby rodiče vnímali Junáka jako kompetentní organizaci s jasným výchovným posláním, která jim nabízí pomoc při výchově jejich dětí a zábavným způsobem připravuje mladé lidi na smysluplné prosazení ve společnosti.

Chceme, aby děti viděly skauting jako místo, kde budou přijaty skupinou svých vrstevníků, kde najdou opravdové kamarády, a skauting se pro ně stal přitažlivým dobrodružstvím se špetkou tajemství a výlučnosti, do něhož se budou chtít zapojit i ho samy aktivně utvářet.

Pokud nám skutečně jde o skauting pro dnešní svět, je třeba:

- 1) Začít se podstatně více zajímat o problémy společnosti, v níž žijeme, i světa kolem nás a méně o své problémy vnitřní.
- 2) S důvěrou se opřít o to, co máme společné: poslání, principy a metodu skautingu.
- 3) Podporovat oddíly a střediska s kvalitním programem a aktivní komunikací s veřejností, aby byly inspirací a oporou ostatním.
- 4) Přijmout skutečnost, že skauting není jedinou z dobrých cest výchovy, a zároveň se smířit s tím, že se pohybujeme v prostředí, v němž musíme být schopni konkurence ve všem, kde je to třeba.
- 5) Sdílet radost z dobře vykonané práce, ze společenství, z přátelství, z naplňování myšlenky, která za to stojí.

Konkrétně to znamená:

- 6) Inovovat skautský výchovný program (např. stezka, odborky, výchovné projekty) a hledat prostředky a postupy, které osloví dnešní děti a mládež. Předávané znalosti a dovednosti posuzovat podle jejich užitečnosti pro svět v jednadvacátém století; odlišit pevné základy od zastaralých prostředků.
- 7) Přizpůsobit skautské vzdělávání inovovanému skautskému programu.
- 8) Cíleně oslovovat ty mladé lidi, které zatím oslovit neumíme. Snažit se skauting nabídnout všem, pro něž může být zajímavý.

Těchto osm bodů je východiskem pro činnost Junáka ve zbývajících šesti letech prvního století českého skautingu, chceme-li naplnit naše motto „...skauting pro život“.

Příloha C

Skautský slib

Verze z roku 1921

„Slibuji na svou čest jak dovedu nejlépe:

- I. milovati vlast svou, Republiku československou a sloužiti jí věrně v každé době*
- II. plniti povinnosti vlastní a zachovávat zákony skautské,*
- III. duší i tělem být hotov(a) pomáhati bližním.“*

O 12 let později je povolen dovětek *„Tak mi pomáhej Bůh!“* (Dostál 2012, s. 24)

Verze současná

„Slibuji na svou čest, jak dovedu nejlépe:

- 1) sloužit nejvyšší Pravdě a Lásce věrně v každé době,*
- 2) plnit povinnosti vlastní a zachovávat zákony skautské,*
- 3) duší i tělem být připraven pomáhat vlasti i bližním.*

Skaut může ukončit slib dodatkem: K tomu mi pomáhej Bůh.“ (Nosek 2012, s. 3)

Příloha D

Skautský zákon

1. *Skaut je pravdomluvný.*
2. *Skaut je věrný a oddaný.*
3. *T je prospěšný a pomáhá jiným.*
4. *Skaut je přítelem všech lidí dobré vůle a bratrem každého skauta.*
5. *Skaut je zdvořilý.*
6. *Skaut je ochráncem přírody a cenných výtvorů lidských.*
7. *Skaut je poslušný rodičů, představených a vůdců.*
8. *Skaut je veselý myslí.*
9. *Skaut je spořivý.*
10. *Skaut je čistý v myšlení, slovech i skutcích.* (Dostál 2012, s. 26)

Příloha E

Skautská výchovná metoda

„ Skautská výchovná metoda závazně charakterizuje skautskou výchovu. Vychází ze zásad stanovených již zakladatelem skautského hnutí, které byly ověřeny více než sto lety praxe i poznatky moderní pedagogiky. Je založena na sedmi základních prvcích, které dohromady tvoří vnitřně provázaný, nedělitelný systém:

Slib a zákon – skautská výchova je především sebevýchovou, v níž klíčovou roli hraje upřímný dobrovolný závazek snažit se žít podle skautských principů. Složením slibu se skaut hlásí k hodnotám, stejně jako ke společenství, se kterým tyto hodnoty sdílí. Zákon mu pomáhá tyto hodnoty nacházet v každodenním životě. Slib a zákon je tak základní oporou jeho duchovního života.

Učení se zkušeností – skautská výchovná metoda se opírá o vlastní aktivitu a činnost; vychází z přesvědčení, že člověk se nejlépe něco naučí tím, že to dělá; že znalosti, dovednosti i postoje si osvojí nejlépe za pomoci vlastních prožitků a zkušeností. Z této zásady není vyjmuta ani výchova mravní; skauting neusiluje jen o to, aby člověk nebyl špatný; usiluje o to, aby dobro činil. Proto je součástí skautské sebevýchovy i zásada vykonat každý den alespoň jeden dobrý skutek. Rovněž výchova k odpovědnosti vůči druhým vychází z činů: ze skutečné služby společnosti a bližním.

Družina – skauting klade důraz nejen na výchovu všestranně rozvinutého člověka; klade důraz i na jeho roli sociální, na schopnost být platným a odpovědným členem společenství. I proto se skautská výchova odehrává především v malé, přirozené skupině vrstevníků, která představuje pro mladého člověka citové

zázemí stejně jako výzvu jeho rozvíjejícím se sociálním dovednostem a umožňuje lépe odhalit jeho silné stránky a uplatnit je ve prospěch celku.

Symbolický rámec – *výchova mladých lidí je účinná, jen zaujme-li je a hovoří-li k nim jazykem, kterému rozumí a který je oslovuje. Skauting proto používá her, příběhů, symbolů a vzorů, které jsou pro mladé lidi přitažlivé, inspirativní a obohacující; tím jim přibližuje i hodnoty, z nichž skauting vychází.*

Příroda – *pro skauting je příroda nejen nejpřirozenějším výchovným prostředím; je i předmětem zájmu, péče a ochrany; stejně, jako je zdrojem citového a duchovního rozvoje.*

Program osobního růstu – *skauting usiluje nejen o to, nabídnout pestrý a přitažlivý program mladým lidem každé věkové kategorie; podporuje i všestranný individuální rozvoj každého člena založený na jeho vnitřní motivaci a její podpoře.*

Dospělí průvodci – *dospělí ve skautingu hrají roli průvodců mladého člověka, tedy těch, kteří mu nejen ukazují cestu, ale také mu pomáhají, podporují jej a povzbuzují; to vše s respektem k jedinečné lidské bytosti, která dříve nebo později musí za svou cestu převzít plnou odpovědnost.“ (Junák – český skaut 2014, s. 2,3)*

Příloha F

Seznam respondentů

Danuše Jarošová – Polyana

Jaroslav Novák – Jaris

Lubor Šušlík – Bill

Marie Klingerová

Marta Štáflová – Tiki

Miloš Zapletal – Zet

prof. RNDr. Petr Vopěnka, DrSc. – Don

Stanislav Kovařík – Sonny

Věra Janovská

Příloha G

Otázky k rozhovorům s respondenty

VAZBY NA SOUČASNÉ SKAUTY

Máte nějaké vazby na současné skauty?

Setkáváte se s nimi na nějakých akcích?

DŮVODY VSTUPU DO JUNÁKA

Kdy a jak jste se dostal (a) ke skautování? Kolik vám bylo let?

Jak jste trávil (a) svůj volný čas, než jste do Junáka vstoupil (a)?

Jak jej trávili vaši vrstevníci, kteří v Junáku nebyli?

Jakou mají náplň času dnešní mladí skauti a ti a ti co nejsou skauty?

PROŽÍVÁNÍ SKAUTINGU

Co pro vás vnitřně znamenalo a znamená být skautem?

Jak je to dnes?

Jak myslíte, že vnímají skautství dnešní skauti?

Jak jste naplňovali a naplňujete skautský zákon? Co pro vás znamená?

Jak se jím řídí dnešní mladí skauti?

Jak jsou k tomu vedeni?

VNĚJŠÍ VLIVY

Jak pohlížela společnost na skauty dříve?

Jak na ně pohlíží dnes?

Kde vidíte podstatné odlišnosti a co je naopak podobné?

Jaké možnosti jste měli vy a jaké mají dnešní skauti?

Co vše se změnilo? Jak by se toho dalo využít (klubovny, náplň schůzek, výpravy, tábory, symbolika) ?

Liší se nějak vzdělávání skautů? Jak to bylo dříve a jak nyní?

Co soudíte o smíšených oddílech (hoši a dívky)?

MEZIGENERAČNÍ SETKÁNÍ

Co si myslíte o setkávání mládeže s oldskauty?

Pozvali vás skauti někdy na nějakou akci?

Přijal (a) (byste) pozvání?

Proč?

Měli by podle vás mladí zájem o vyprávění oldskautů?

Jaký myslíte, že by mohla mít vaše návštěva pro ně přínos?

Mohla by mít nějaký přínos i pro vás?

Myslíte, že by mělo smysl uskutečnit takové setkání?

Příloha H

Příklad rozhovoru

BILL LUBOR ŠUŠLÍK 86 let

Jaké možnosti využívání volného času mají dnešní skauti oproti dřívější době?

Strašně záleží na pochopení rodičů pro jejich zájem, protože někde je důležitý jet na chatu, jet k babičce a to jsou určitý hranice. Vím, že dneska jsou oddíly, kde už mají celoroční plán, vědí kdy je oddílovka, kdy je jaká výprava, kdy je výlet a tak dál. Je to pro ty rodiče výhoda, ale pro ty děti nic moc, oni jedou podle plánu, mají všechno naplánované předem. Je fakt, že jsme třeba měli oddílovku jednou za měsíc, dvě družinovky, ale já jsem se mohl spolehnout na ty rádce, ne, že se jdou někam vyblbnout, ale, že s nima něco dělají. Já jsem si je musel nejdřív vychovat. A zase jsem s nima čas od času dělal, že já jsem byl rádce a oni kluci, pak jeden z nich dělal rádce a já jsem byl řadovej, aby se v tom pocvičili. Takže normálně využitá klubovna nepřetržitě, oni si tam chodili dělat úkoly, protože někteří starší tomu třeba rozuměl, musíš mi prosím tě vysvětlit tu matiku ať můžu na vejlet, takže klubovna byla na sto procent využita. Ovšem ve chvíli, kdy to máte jednou za týden na dvě hodiny a vypadnout, to je limitování, nedostatek možnosti improvizace a rozšíření, to je u řady vedoucích to podstatný. Dřív bylo hodně vedoucích vysokoškoláků a i když s nima jeli jenom na ten víkend, tak je něco naučili. Kdežto dneska není tolik vysokoškoláků a ještě k tomu kantorů zároveň. Vedoucí byli učitelé a měli klidně celý měsíc volna na tábor. Nedostatek odborných pedagogických pracovníků, kteří by prošli skautem a ty tomu skautu zůstali věrní na tolik, že třeba manželka bydlela vedle ve vesnici, nebo jí vzali aspoň jako kuchařku když byl velký tábor.

My jsme třeba nikdy neměli žádný kuchaře na táboře, dneska je to běžný. Každý druhý tábor slyším byla tam kuchařka, nebo kuchař jim vařil. Kluci vařili a co se uvařilo, to se snědlo. Už v zimě si každá družina vybere podle kuchařky x jídel jednodušejších a ty se naučíte perfektně vařit. A každé to jídlo uvaříte taky doma a přijdeš mi říct, jak to vaši zvládli, jestli to chutnalo. Nechtěl jsem nikdy nic písemně, vždycky na slovo, slovo skauta je pro mě závazek.

Pak se vařilo, dneska vaří družina Lišek, bude buďto hrachová kaše, nebo todle. Jenom čtyři varianty. Zrovna tak drželi ty služby na táboře, takže tohle všechno musí být provázaný.

Samozřejmě na výlet se šlo v krojích, pochopitelně v zimě to nešlo, ale jakmile opadly, tak duben, květen, tak to začlo. Současný košile jsou nepraktický, protože jsou neprodyšný, jsou příliš světlý, hned je na nich všechno vidět a ty tkaničky co nich visej se každou chvíli někde utrhnou, zavěsí se to někde za větev. Mě je to jedno, já se držím starého skautování. Taky jsme hráli hry, ano, složili jsme si věci, každá družina si udělala řádku, torny, nebo chlebníky, na to složené košile a šli jsme hrát hry nebo co. To vnitřní uvědomění těm dětem chybí, ono je to ale o těch vedoucích. Proto obdivuju ty hasiče, oni jdou k těm proudnicím, každý něco říkal, podávají hlášení, je to někdy až panáčkování. Já jsem ty hlášení nikdy nechtěl, to se mi zdálo až moc vojenský, když vím, že je jich deset, tak je zbytečný – hlásím, že je nás deset. Ale prostě to vystupování a jinak se na nás dívala veřejnost.

Dneska třeba neexistují vývěsní skřínky skautský, říká se – všechno najdeš na internetu, ale kdo se tam dívá? My chceme, aby o nás věděla veřejnost. A jestli tady je Rudá hvězda, nebo jak se jmenujou ty zdejší kluby Slávia a tak dále, mají vývěsky po celém městě, kdo vyhrál který zápas, jsou tam fotky chlapců a dívek a o skautech nikdo nic neví. Jsme v ilegalitě, ale to není všude. Přišel jsem do Proseče a tam ještě v květnu byla vánoční besídka, že zvou na vánoční besídku, no tak to je zoufalý, že jo. Hrozně záleží na tom, uchovávat svoje okolí, co kdo zvládne, ale i v oddíle, jak se říká, každý musí mít své ministerstvo, to znamená, že každý z těch kluků za něco zodpovídá, kdyby jenom za to, že tam bude naštipané dříví, nebo, že tam budou připravené svíčky a zápalky, další má úklid. Nemusí sám uklízet, ale dohled nad úklidem, další zase zápisy do kroniky, musí honit furt, protože pak když je to na volných listech, aby ty zápisy aspoň byly. Nebylo to vždycky všechno, to já se nechci chlubit, ale rozdělit ty úkoly na všechny, aby cítili, že bez nich by ten oddíl byl prostě... - Ježíš mami, já tam musím, nezlob se, já to už víckrát neudělám, ale já tam musím... Tenhle ten pocit v nich vypěstovat, že tvoří součást nějakého soukolí. A to mě v těch družinách prostě chybí. Dneska jsou ty družiny spíš jenom celky, kdy - „Jo tak ty nemáš anglinu, nemáš klavír, nemáš jiný kroužek, tak ty můžeš

jenom ve středu. Tak ty dáme do družiny Zelenejch, ty co choděj ve středu“. A nic je nepojí. Kdežto my, družina, historie. „Pamatuješ ještě na Milana Skácela na tu besídku, jak tam řezal, nebo když jsme byli na tom zimním puťáku, ježišmarja a tenkrát a spali jsme tam jenom na slámě“. To pojí, to musí být pojítka. A proto taky ty oddílový akce, třeba ten puťák, my jsme měli velikonoční puťák pravidelně. No to bylo prostě něco úžasnýho, protože na ty Velikonoce, ježišmarja, pěšky z Prahy, na Karlštejn, Křivoklát, Zbyroh, Valdek celej jsme dělali. A teď jsme samozřejmě spali jenom po stodolách, jo tenkrát.

Potom samozřejmě pokřik. Dneska už samozřejmě není v takovém měřítku jako jsme měli. Každý oddíl měl, každá družina měla to, čemu se říká družinová štafeta. Když jsem něco potřeboval vzkázat, tak to byly právě ty operativní věci, tak já zavolám tobě, ten sedne na kolo, jede k tomu a každej to ví. Ale když má mobil, tak stejně, abych nemusel já volat všem, tak já zavolám Jirkovi, Jirka zavolá tomu a tomu, ty zavolej tomu a tomu a je to vyřízený třeba během deseti minut. Ale měl by se tenhle systém dodržovat i když se nejedí na kole. To jsou další takové momenty. Ale hlavně to, aby ta družina nějaký čas existovala jako stejná družina. Protože tam potom se vytvořej ty vazby velice úzký. To jsou takové ty momenty, o kterých se často mluví a proto i to jamborie oldskautský a ty setkání, mluví se tam třeba i o tom, že už to není takový jaký to bylo.

Za celou dobu, jeden z tatínků měl pilu, tak nám dal nějaké dřevo na lavice, ale lavice i to ostatní jsme si už dělali sami, všechno se museli kluci naučit. Tam se i pracovalo dobře. Všechno to musí být, jak říkal Komenský „škola hrou“, v tom srdečném ovzduší a bez ohledu na to – ten je tlustej, ostatní z toho maj srandičku, nepřeskočí potok, ale ti ostatní mu zas musí pomoci, nevyšklebovat se mu, ale on má zase třeba takovej úřad v tom oddíle, že umí dělat fotky a dává dohromady album pro ten oddíl. Tak to je další z těch věcí, zajistit tu poslušnost, všechno se mění, nikdo nemůže na věčné časy zůstat roverem a držel se v roverském kmeni. Ale jsou takoví, třeba to je takový dobrý kmen, dělali poměrně náročný výstupy do hor a takové věci, ale nikdo z nich nebyl schopen, aby vedl oddíl, protože na to musí být také buňky pedagogický a ne četnický, ne být dozorce. Protože jsem zjistil, že řada těch oddílů, ano, dělají

pro ně všechno možný, ale v podstatě jsou dozorcí. A ten skautský vůdce, nebo vůdkyně musí být jedním z nich a přitom nad nima. A mít naprosto přirozenou autoritu, ne že mám nějaké nudle na rukávě, ale protože vědí, že se na mě můžou spolehnout. A to daný slovo, to je to samý.

Co by jsi řekl o naplňování skautského zákona?

Já bych to začal tím. Skautský slib musí být obřad, který poznamená člověka na celý život. A pokud je to jenom formalita, ano, slibuju a tak dále a nemá to patřičné ovzduší, nebo příchod nováčka do oddílu, přijde tam nějaký kluk a říká, hele, ty jsi tu nějaký nový, nebo co, tak to není oddíl, že? Začnu tímhle tím, přivede ho třeba rádce – já jsem tady od jednoho kamaráda a zkusil bych být skautem. Tak já se s ním musím také přivítat. Tak se zeptám, co dělají rodiče, jestli má brášku, sestřičku a tak dále, popovídám. „A ty se zdáš dlouho tady s Jackem, no tak já myslím, že bys to zkusil v té družině.“ Pak na oddílovce říkám „podívejte se chlapci, hlásí se k nám tady Jirka, ještě nemá přezdívku, je ze Smíchova, tak když tak mu pomozte, je zatím v družině Lišek, podejte si s ním ruce na přivítanou.“ A už ten první dojem při vstupu do oddílu, už vidí, že je tam nějaké ovzduší. Teď je napadne nějaká přezdívka.

Měli jsme například sprostou kasu, sprostě se nemluvalo, ale občas nějaké „ty blbče“ nebo tak něco, tu ránu už musel dát do sprosté kasy peníze. To si zavedly ale družiny... Každá družina měla svoji skříňku a tam měla svoje věci, měly tam ale taky hrnky na čaj a vařily si na družinovce čaj, kór v zimě, měly tam signalizační vlajky, měly tam nějaký knížky, družinovou kroniku, pastelky, prostě to co ta družina měla, papíry a tak dále. Zas někdo se staral o tu skříňku, někdo jí udržoval, půjčoval věci, když se půjčovaly, tělocvičný náradí, koule na vrh a tak dále. Nebo pak jsme měli černou almaru, to bylo další, černá almara zas byla za neskauské chování. Třeba skaut podrazil jinému nohy „ty myslíš, že tohle skauti dělají? Víš co, napiš si dřívěčko a dej si ho do černé almary.“ A černá almara se dělala i na táboře, třeba zahodil papírek potají, co by ho uklízel, „pocem, ty jsi dobrý skaut, ale abys nezapomněl, napiš si dřívěčko do černé almary“. Když bylo potřeba udělat nějakou mimořádnou práci – lilo, bylo potřeba dojít

pro brambory do vesnice, no tak samozřejmě půjdou trestanci. A nevědělo se kdo se vytáhne. „Je potřeba vydrhnout podlahu v klubovně, tak dobrovolně byste se asi nechtěli hlásit kluci, tak se podíváme kdo je v černé almaře.“ Ostatní z toho měli zase legráčku, každý se vyhýbal černý almaře.

A teď různý takový ty úsloví, nebo místa kam se chodí, který maj svý názvy. Je fakt, že já jsem se dost inspiroval Foglarem a Zaplatalem. Důležité je, aby se jim to dostalo do krve. To musí začít příchodem do oddílu. Už jako nováčka, buď je tam prostředí, který mě osloví, nebo si tam připadám jako, že jsou tu kluci, co tady jen blbnou. To tvoří ale prostředí klubovny, atmosféra jednotlivých akcí, výletů, vycházek, vzájemná úcta, taková ale ta přirozená úcta, my jsme kamarádi, tak nebudeme přece do sebe kopat, nadávat si a podobně. I když teda ujede ti nějaké slovo „seš ale blbej“ no tak si dáš lísteček do skautský kasy. Kluci si dokonce vymysleli jako měl Foglar plantážníky, tak oni si vymysleli paplahám, bylo to z nějaký staročeštiny.

Tradice, tradice, tradice, udržení těch jednotlivých lidí co nejdýl pohromadě, udržení toho oddílu, vytváření tradic i návštěvou různých míst. Návštěvou ale i takových akcí, které zasáhnou i srdce, nebo takové tak zvané vigilie. Takový prostě táborák, kde nejsou žádné srandičky, nic, ale takové vyprávění – vážnější příhody ze života, co myslí, co ho oslovilo, čeho se bál a pak teda nechat dohořívát ten oheň a teď se díváme do toho ohně a teď si každý představme čím bychom chtěli být, komu se podobat. Ne třeba řemeslem. Složme si ze sebe... takový úkol. Třeba dědeček vynikající, ten co řek, to udělal, dřič, maminka obětavá, darovala x krát krev, ten zas učitel, řídící. A teď si složme hodnoty tech lidí, vytáhneme si z nich to nejlepší co měli a teď si řekni, co z toho všeho můžu já do sebe načerpat. A chi bejt takovej? Chci se jim podobat? Čili skladba.

Tohleto by pomohlo, to je taková tichá vigilie, kdy se jenom tak dívá jek ty plamínky ubíhají po řežavým dřevě. A teď se jenom tak sedí tiše a pak se ještě zaspívá nějaká ta táhlá skautská. My jsme třeba ještě měli svojí oddílovou hymnu kromě junácký. Takže to všechno... A nebo pokřik, ježišmarja. Jak měli kluci naši rádi pokřik. Protože nás obdivovali v celém kraji. My jsme přišli na puťáku a navštívili nějaký tábor, tak „Joo“. To bylo tak, že já jsem klukům

říkal, ideální jsou pokřiky né raz, dva, tři teď, ale rádce zvolal nějaké slovo, heslo a na to naváží ostatní.

Zaznamenal jsi, že by se stýkali starší oldskauti se skautama?

Většina oldskautů pomáhá na táborech, ale spíš administrativně, v kuchyni, nebo podobně. Ale přímo už nevede, protože si připadají jednak už trochu trapně, jednak zatížení tou svou skautskou minulostí, že by prostě aplikovali to co poznávali sami. Uvědomují si, že těm současným dětem by nestačili.

Jezdí oldskauti třeba vyprávět? povídat o té skautské historii?

Nejhorší je, že bohužel, ne každý má schopnost, jako třeba já, jazykově se vyjadřovat. Nebo trpí jájismem – Já tenkrát když jsem to, tak Já jsem byl... A to je další taková chyba, protože to je pak pro legraci. A nejhorší jsou potom ty problémy, že pak jsou ti lidé různě chromí špatně slyší a špatně vidí.

Z tvého pohledu, zajímalo by to ty mladý skauty? třeba když ty vyprávíš?

Přijde na to, jakou formou to podáš. Právě na té lesní škole jedno moje vystoupení je, že chtějí, abych jim pověděl co jsme dělali teda za války, jak jsme se kryli, jestli jsme se nebáli, nebo proč jsme to vůbec dělali. Proč jsem šel do revoluce takhle mladej, když se tam střílelo a šlo o život. Ale to vyplynulo z té samozřejmosti. Já si nedovedu představit, že bych to řešil jinak. Vždyť je to moje země, jsem občan týhle republiky, složil jsem skautskej slib, mám nějaké zásady, můj táta šel do legií a nevěděl jestli tam padne.

Prostě jsme měli úplně jiný vztah k hrdinům své doby. My když jsme viděli ty legionáře, tak nám přišli jako Blaničtí rytíři. Kdežto dneska chybí ta kontinuita mít kladný postoj ke kladným hrdinům. Naše společnost to bohužel postrádá – v tisku, nebo někde jinde.

Podívej se do našeho skautského časopisu, přitom ten skauting měl úžasné hrdiny, úžasný. Já teď jsem zdědil řadu materiálů. Rohlíček a Bas, kterej musel také utéct z republiky, ten zničil jeden z těch tanků na Staroměstském náměstí. V Kapitánský poště, to je to co vydává hlavní kapitán vodních skautů, tam vyšlo krásné povídání, jeho historie, ale v našem skautském časopise, Skautingu, nikde není zmínka. Stejně tak se podívej co všechno tu je – Vzpomínka, Zpravodajská brigáda, vyloženě skautskej bojovej útvar, kterej se nikdy neprozradil. Ale to se dovíš jak říkám z Kapitánský pošty. Ale to není jediný případ, takových příkladů by bylo bezpočet. Já sám jsem tedy sestavil alespoň stručnou historii junáctví za druhé světové války, má to asi 12 stran, ale to se přednášelo na skautské akademii tady a tím to asi haslo i když jsem to spoustě lidí poslal, mají možnost si to okopírovat.

...líp ten skauting ještě ožívá a navazuje na tu tradici, na tu starou, skautskou. A nemyslím tím, že bych byl proti nějakým notebookům a čemu všemu co mají dneska děti, každý má mobil a tak dále, ale spíš myslím vědomí a hrdost, která je současně i národní hrdostí a skautskou hrdostí. Já to vidím z toho, čemu se dneska říká skautský kroj, to je smutek a žal. Nedávno mi jeden nováček poslal fotku, já vím, že je to drahý, ale když tam stojí pár kluků v košilích jak nočních košilích, jeden má bermudy, károvaný bermudy, jeden má vietnamky, jeden má džíny, jeden má šátek uvázaný jak fráter když má kapuci, druhý zase místo turbánku má krabičku od sirek a nebo to má jenom na uzel, takový momenty, že si nedovedu představit, že nejsou hrdí na to jak jsou ustrojeni. Vždycky říkám, bože, to je jak cizinecká legie támhle těch Arabů, kde každej je ustrojený jinak a jen tu košili má každej stejně dlouhou.

Navíc my jsme byli zvyklí, na všech civilních šatech já mám třeba lilku na klopě. Není vůbec zvykem mít někde vnější označení, ale jó placka nějaký beatový skupiny, to se nosí, nebo nějaká legrační placka jo. Ale nevidím u nikoho mladýho třeba lilku na klopě. A to jsou takový další momenty. Samozřejmě vždycky to závisí od vedoucích, jak si ten oddíl vedou. Vzpomínám v roce 2004, jeden vedoucí přišel k nám do oddílu a povídá „Kluci, představte si oni po nás chtějí, abychom šli do průvodu v krojích, já nevím koho to napadlo v tý okresní

radě.“ Jeden pohled. Nešťastnej. Druhý zase, vodáci „, Tak konečně můžeme vyrukovat zase jednou v krojích, tak ať jste vyfešákování, vyžehlení, načesání .“ A v tom to je. Já jsem ve svých klucích, v dobrém, bez nějakého nucení, pěstoval v nich tu hrdost už od začátku. Rádcové si to hlídali a když byl nástup, buď všichni máme vyhrnutý rukávy nahoru, nebo spuštěný rukávy, nebo všichni podkolenky, nebo teda ke kotníkům, všichni učesaní a jeden jako druhý. A bylo to po válce, kdy když chtěl mít kalhoty, tak tátovy se nějaké staré ustříhly, košile se obarvila a bylo to. A šlo to.

Já si považuju těch oddílů, támhle třeba ve Skuhrově nad Bělou v Orlických horách, no to je radost mezi ty děti přijít. Všechny jak říkám hrdý na to, že jsou skauti. A tak to jsou takový ty věci, který nás bolejí. A navíc u samotnejch činovníků – každé se stydí vyrukovat v kroji na ulici. Buď proto, že ho nemá v takovém stavu, aby se za něj nemusel stydět a nebo teda má. A je sněm skautskej a plnej záchod všech, kteří se tam teprve do krojů oblíkají. Zatím co my jsme byli zvyklí v tom kroji jet, aby každý viděl – skauti mají sněm. To jsou tyhle ty výtky. A dneska na oldskautské jamborie přijedeou ti oldskautky, oldskauti veteráni v krojích už z domova, hrdí na to, že se k tomu můžou ještě hlásit a že ještě i o holích přijdou. A tak to jsou ty momenty. Buď jsem něco. A já fandím dobrovolným hasičům, kde ty děti nosí ten jejich kroj a oni taky a jsou na to hrdí. A proč my se máme skrejšvat a bejt v anonymitě, jak má kdo poznat co jeto? Je to unie, nebo to jsou skauti, nebo nějaký sdružení volnočasový, který dělá příměstský tábor v létě? Protože to,, vole, vole“, slyší pak ode všech. I sám Svojsík říkal, že skautský kroj je součástí výchovy. Jednak nutí člověka k tomu, aby si ho udržoval, aby vypadal a byl na něj hrdej. A to je to, co tomu chybí. Ono to souvisí i s tím nedostatkem národní hrdosti, to jedno navazuje na druhý. V mém oddíle šli kluci tak daleko, že chtěli, aby měli všichni stejné torny a tak si sehnali telata. Jít na nedělní výlet bez krojů, to neznám. Také náročnost. Člověk roste mírou úkolů, které je schopen zvládat. Samozřejmě když to nezvládneš, tak já ti s tím pomůžu, ale ne, že to budu dělat za tebe. Já je dokonce dovedl k tomu, že chodili se zpěvem. A zprvu, když jsem jim to řekl, ať se nám jde lepší – No Bille, to snad nemyslíš vážně - a jak rádi potom...

Jak jsi se dostal ke skautování, kolik ti bylo let?

Já jsem začal skautovat od 10 v Uherském Hradišti, ve vypjatém období, zda bude válka, nebo nebude válka, v roce 1938. Inspirovali jsme se tím, že jsme viděli v týdeníku, jak ve Španělsku, kde byla občanská válka, kluci nosili bojovníkům náboje a jídlo. Pak přišlo nešťastné září a všude spousta utečenců. A my zase pomáhali, kde jsme mohli. To znamená buď služby na nádraží, kde skautky vařily se Sokolkami a se sestrami Červeného kříže guláše, čaje a tak dále, nebo se jim staraly o ty děti, když šli třeba na záchod, nebo si něco vyřídit. A my kluci jsme zas vodili ty lidi do sokolovny, kde zase jsme jim cpali slamníky, nebo do školy, kde byly provizorní ubytovny. Pak jsme je informovali. To se pak rychle dospívá.

Po zrušení skautingu jsem se dopídil, že Klub českých turistů funguje, tak jsem se do toho přihlásil, byl to vlastně zakuklenej skauting. V únoru 1944, 3 měsíce než mi bylo 16 let jsem si založil oddíl. A ten oddíl asi nebyl špatnej, po válce byl vyznamenanej Stříbrným křížem. Byl to klub Českých turistů, ale bylo v něm všechno skautské, kluci přísahali skautský slib, na naší vlajku. Věděl jsem, že by stačilo někde se ukecnout a rodiče i oni i já se povežeme, ale ti kluci byli tak dobří, že lepší být nemohli. Samozřejmě o skautingu nikdo nesměl mluvit, byli jsme Káčata.

Aby mě rodiče důvěřovali a vůbec mě poznali, protože někdy jsme bývali pryč přes noc, tak jsem se s tím hlavním jádrem rodičů seznámil. Rodiče mi říkali „Pane Bill, vy máte na ně dobrý vliv, já když řeknu, kdyby tě tak viděl Bill...“

Hned v roce 1945 jsme měli první skautský tábor a sám náčelník Plajner mě musel tenkrát zplnoletnit. Také naší hrdostí byl hodně vysoký stožár.

Čím myslíš, že to je, že už v mladých není ta hrdost?

Je to všechno o vedoucích, kdo chce zapálit, musí hořet. Vedoucí jsou hodní, oni jim vymýšlí všelijaké věci, aby je zabavili, ale zapomínají, že musí být jedním z nich, že když přijde ke hře, tak hraju s nima, ne, že budu někde stranou jenom pískat.

Proč není ta hrdost přímo v těch vedoucích?

Je to snad proto, že přijmou příliš mnoho nejrozumnějších předpisů, které omezují volnost rozhodování. Ale ony ty předpisy dřív existovaly taky, ale musím si vzít občas něco na svědomí, že jo? Moje neteř, která je ve vedení skautingu – Fogltancová, byla sama překvapena, že jsou tam spory o to, jestli si vezmou sami skauti něco na triko, nebo se povevou.

V předpisech byly bundy, ale my jsme si pořídili bundy od anglické armády betldresy. A jezdilo se na tábory vlakem. A zase jsem nechal kluky, aby to organizovali sami. Rozdělil jsem úkoly. My jsme měli klubovnu v Praze na Malovance. Kluci museli zajistit naložení všech věcí na Žižkovský nádraží, to znamená bedny, stany a tak dále, být tam na stráž, zůstat s vagonem, samostatnost v nich pěstovat, svěřovat jim úkoly. A kluci zase dohodli s vojákama jestli by jim pomohli odvézt tam s koňma bedny. A já jim svěřoval úkoly, jenom mi řekli ano je to zajištěný a já se víc nemusel starat než kontrolovat. A tohle mi připadá, že vůbec dneska nejsou schopný, přijdou do hotového, rodiče, nebo kdo, postaví podsady. My jsme vždycky stavěli stany na zelený louce, je to samozřejmě zase něco jinýho.

Ta moje 50, nemůžu si stěžovat, ty kluci byli velice tvůrčí, velice prostě skautský, byli na to hrdí, musím říct, pyšnili se i se mnou, protože prostě měl jsem figuru že jo a věděli, že ten oddíl má historii, vážili si toho. Ta tradice je prostě taky nějak vázala.

Ten sentiment samozřejmě hrozně svádí k tomu, zavzpomínat si. Tenkrát, já byla ještě světluška nó a holčička se počůrala vedle... Ale rozhodně se chtějí maximálně podílet aspoň pasívně, nějakým způsobem přispět k tomu, protože ten skauting jim něco dal pro život a prostě tím žijou. Takovým tipickým příkladem je ten bratr Sonny, to je taková duše dobrá, já si ho tak nesmírně vážím, to je úžasný člověk. On má kolem sebe takovou skupinu právě taky takových nadšenců, až mu závidím.

Jaký rozdíl vidíš v lesních školách? jaké byly dřív a jaké jsou teď?

Teprve začínají vyrůstat instruktoři, kteří tím žijou. Tehdejší instruktoři byli letití odborníci, pedagogové, třeba i vysokoškolští učitelé, nebo kantoři, kdežto dneska to jsou výborní samouci, kteří vyrostli už ze skautských řad. Třeba tady zrovan na tý Stříbrný řece to vidím, jsou to kluci, kteří třeba mají úplně jiné řemeslo, povolání, ale zaujalo je to tak, že se specializují na určitý obor, že ho dokonale ovládají a přednášejí a to jako si vážím. Protože my jsme znali takový letitý odborníky, Průcha a tak dále, prostě celá řada těch tehdejších instruktorů, kteří samozřejmě měli už věhlas letitej, kteří se znali osobně se Svojsíkem a tak dále. Čili tady samozřejmě nemůže být žádná kontinuita, ale vyrostli už zase noví a moc si jich považuju, protože to dělají dobře. A sami mezi sebou samozřejmě v tom moderním slova smyslu, abych tak řekl, takový ten štáb, tak aby teda skutečně se něčeho dosáhlo a ne aby to bylo takový nějaký, že tam někde si zaskautovali trošku. Skutečně kladou i nároky a maj prostě zájem, aby z těch frekventantů jednou něco bylo. Je smutný jedno, že daleko pečlivější a řekl bych i zodpovědnější jsou děvčata než mnohý kluci, kteří tam kolikrát jdou jenom proto, že v místě nikdo lepší není. Řeknou, hele, když už vedeš ty vlčata, tak si to a něco se aspoň naučíš. No a on si myslí, že už všechno umí, ale není to ono. Není v tom to zapálení. Pokud není zapálení v srdci, tak může to dělat, zabaví děti, zaplat' pánbůh za to, že nelítaj nekouřej někde mariuhanu a nebo nezkoušej jiný věci, ale chybí tomu ten hlubokej plamen.

Jsou lepší oddíly smíšené, nebo jednopohlavní?

Nikdy smíšený tábor není schopen dát takový dojmy vzájemný, jako když je klučičí, nebo holčičí. Protože ti kluci si vytvoří vztah, ale jak tam jsou holky, buď se vytahujou, nebo – ty kluci jsou blbý - že jo. Tak tohle to není otázka jen sexuality, ale vůbec budování osobnosti, vztahu, chlapeckýho myšlení, nebo zase dívčího myšlení. A vím, že právě tyhle ty oldskautky říkaj, že bylo ideální když byly na lesní škole jenom děvčata, protože vytvořily si celoživotní, už byly vdaný a kolik dětí a babičky a furt ještě vzpomínaj jak byly spolu na lesní škole. Zajímavý je, že teď když jsou ty lesní školy spojený, tak už takové vazby nevzniknou.

Vzpomenou si na to, ale aby se stýkali celý život, z různých koutů země, ty úzké vazby už se nevytvořily. Protože jestli spíme 14 dní, tři neděle v jednom stanu, jsme v jedné družině, tak potom si otvíráme také srdce a duši a učíme se jeden od druhého a snažíme se prostě pomáhat.

Neřeknu v zaměstnání, ale to už je jiný svět, to už je svět obchodu, práce, živnosti a tak dále. Ten svět toho setkávání, dalo by se to vysvětlit, kolik je jenom rozbitejch manželství, máme chaty vedle sebe, že jo, děláme mejdany. Pak si vymění manželky, pak se rozvedou. Znam takovejch případů tolik, až to bolí. Bohužel i většina dospělejší mládeže si bez alkoholu zábavu nedovede představit. My jsme prozpívali celou noc, jen voda ze studánky a čaj. A i když jsme měli setkání, tam byl tři kilometry od toho dívčí tábor, my jsme si udělali společný táborák a to samý, zpívalo se, pak jsme ještě doprovázeli děvčata, aby se nebály s baterkami až k nim. Měli jsme úžasný zážitek, ony obdivovaly co máme my, my zase obdivovali co měly ony. Oldskauti říkají, že ti, co se seznámili tenkrát na lesních školách, touží se teď setkat na stará kolena, zase trochu prožít té přírody a oživit tu naši tradici.

Příloha J

Bratr Sonny v klubovně oldskautů v Ledči nad Sázavou
(10. 2. 2014)

Nahrávání u bratra Sonnyho (24. 9. 2013)

Výstava Evžena Štáfla v Havlíčkově Brodě (15. 6. 2013)

Historická skautská legitimace, nášivky, odznaky a turbánek
(19. 11. 2013)

Sbírka skautských šátek Evžena Štáfla v Havlíčkově Brodě
(15. 6. 2013)

Sbírka skautských odznaků Evžena Štáfla v Havlíčkově Brodě
(15. 6. 2013)

Bratr Sonny na setkání oldskautů ve Sluneční zátocce
(28. 5. 2013)

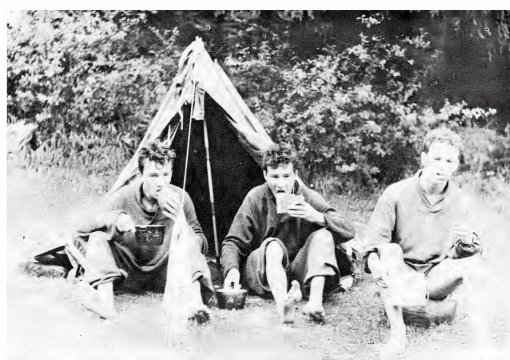
Hudebníci na setkání oldskautů ve Sluneční zátocce
(28. 5. 2013)

Loučení na Reminiscencích v Kutné Hoře (11. 5. 2013)

3. smečka vlčat Klen na vrcholu Trojhoří v Českém středohoří
(20. 9. 2013)

Jaroslav Novák, Vladimír Novák, Josef Váňa

Stanování u Lužnice 1953

Dobové foto bratra Jarise a jeho sourozence
z roku 1953

Bratr Jariš u památníku Jaroslava Foglarova
(28. 5. 2013)

SVOJSÍKŮV ZÁVOD 25.4.1948 NAŠÍ DRUŽINY

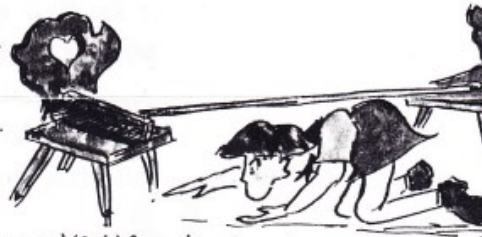

A byly Svojsíkovy hry na Tržišti ...

Co to dalo příprav, možná i trochu obav o výsledek - ale hlavně trénování a opakování různých znalostí ze skautské teorie i praxe. To všechno proto, aby naše družina částečně obstála. Že s tím byly i potíže, se jistě dá věřit.

Já například nebyla zrovna typ na olympijského vítěze v trojboji a tak jsem pilně trenovala doma a vymýšlela nejněžnější přechůdky, abych získala víc obratnosti a nepokazila nám umístění. Švihadlo, ale i kostě a smeták posloužily za podlézačku na takový ten přechůdkový závod. A jako vchol branné zdatnosti jsem házela míčkem na cíl. Kam? Nebude se věřit: doma, do otevřené trouby na sporáku. Ale co bych neudělala pro dobrý výsledek...

Trochu jsme spoléhaly, že jedna zhrá to a druhá umí ono, když bude třeba zaskočit, pomůže, poradí - tak to má být. Ale co platno, některé zkoušky a hlavně pak závody jsme musely dělat všechny, celá družina společně. A to byl právě ten přechůdkový závod. Získané „znalosti“ se přece jen trochu osvědčily a to byl dobrý pocit. A kostě nic neprozradilo. Je možné být vděčný kostěti? Já snad opravdu a ještě dnes, když si vzpomenu, pozhala bych tu svoji přechůdkovou dráhu a kloví - možná bych si ji i tajně zkusila. Já to snad dodnes tajila - i když snad by jistě každý ocenil a ani se nesmál. Kloví? Inu, hlavní účel a cíl byl výsledek.

Co ale se nám nepovedlo, bylo pozdější rostlin. Trápilo nás to, ale večer, u táboráku, to zase byl úspěch. A nálada se vrátila a řekly jsme si: příště.....

(Podle vzpomínek sestry Dany
zpracoval U)

Téměř nepřeborný Dandin archiv vydal svědectví

aneb: jak se rodí básníci
(Z táborového „NOČNÍKU“ - zápisníku hlídek)

Já chudáček sám dnoška hlídku mám.
Hejja, nespím, stále chodím,
když mě další hlídka vzbudím ?
Kimou se mi brada třese -
(ne však strachem, nebojte se!)
Bílá mlha z vody tančí, jistě už teď chrní Hančí...
Vedou mě přece nepelila.
Jak to prve přišla bila.
Celý tábor chrápe, dřímá,
ať je zde docela prima.
Však mi hlídka brzy skončí,
půjdu spinkat vedle Mančí.
Noc je tichá, všude klid,
spáte sladce - hlídka, bdít !!

»BORŮVKOVÝ TÁBOR«
JIRICE 1949

Vše kolem spí, jen hlídka bdí...
Zvuk kročejů se nese tmou.
Když listí stromů ševelí
kolébáno větrem hrou.
Oblohou, mraku hávem pokrytou
sartam probleskne hvězda -
les bílou mlhou zahalen
jakoby šuměl ze sna.
Chvillemi svítne blesk oslnivým světlem
ze spaní tůle pláštětko
u matky v hvězdočku teplém.
Vše halí noci plášt;
zde není lidská sloba, směl.
Jen tábor dříme v tichém snem -
stoj na stráži - buď připraven !

Doklady
od
Danda

U SLIBOVÉHO OHNĚ

Na ten slibový oheň Vlcát se nedá zapomenout. Nevím říci, už odkud a či to byl tábor, ale hezčí slavnost Slibu jsem už nikdy neviděla...

Přišly jsme se soumrakem na pozvání bratří, co měli svůj tábor od našeho na tak příliš vzdálený. Táborový kruh byl velmi krásný, kolem okolo vroubený přírodní hranbou lesa a nakupených velikých balvanů. Na těch balvanech ležela v hlubokém tichu a rozjímání Vlcáta. Potichu, abychom nenišely ten obřad soustředění, napětí a téměř posvátného očekávání.

a pak, po dlouhé chvíli ticha, kdosi starostlivým hlasem pronesl: „Akelo přichází...!“ Na ten povel se Vlcáta sesmekla z balvanů a neklučně přistoupila k hranici, připravené k zapálení ohně. Z lesa přiběhli čtyři vedoucí se zapálenými pochodněmi a podávali je Akelovi, který s krásnými připovídkami zapaloval oheň ze čtyř světových stran. Když se pak hranice rozhořela jasnými plameny, došlo na skládání Slibu. Celý ten obřad byl velmi působivý a krásný.

Končil bratrským „Gillwelským kruhem“, kdy přednav a poselství přátelství a lásky projevěné stiskem rukou spojených do nekonečného řetězu přendá se od jednotlivce k druhému, až oběhne celý kruh spojených rukou.

Odnášely jsme si milou vzpomínku, mlčky, indiánským pochodem a držíce se za nice kotzadnatou nohu a krásnou přírodu. Jak to bylo hezké...

Pollyanna + H

